

SKRIFTLIGE INDLÆG FRA DET ØKONOMISKE RÅDS MEDLEMMER

På de følgende sider er gengivet skriftlige indlæg fra medlemmer af Det Økonomiske Råd. Følgende medlemmer har ønsket at give skriftlige bidrag:

Økonomi- og Indenrigsministeriet
Finansministeriet
Kommunale organisationer
Danmarks Nationalbank
Dansk Arbejdsgiverforening
Dansk Byggeri
Landsorganisationen i Danmark
Dansk Metal
3F
Akademikernes Centralorganisation
Dansk Industri
Håndværksrådet
Landbrug & Fødevarer
Dansk Erhverv
Finansrådet
FTF – Hovedorganisation for offentligt og privat ansatte
Arbejderbevægelsens Erhvervsråd
Særlig sagkyndig Birgitte Sloth
Særlig sagkyndig Torben M. Andersen
Særlig sagkyndig Nina Smith

Økonomi- og Indenrigsministeriet

Konjunkturvurdering og aktuel økonomisk politik

Økonomi- og Indenrigsministeriet deler i store træk formandskabets vurdering af den økonomiske situation i såvel Danmark som resten af Europa. Situationen er præget af betydelig usikkerhed og manglende tillid.

Der er næppe tvivl om, at 2012 bliver et vækstmæssigt dårligt år, primært fordi 1. halvår har været meget afdæmpet. 2. halvår kan se bedre ud. Den økonomiske politik understøtter den private efterspørgsel herhjemme, og eksporten har overrasket positivt. Dertil kommer, at de offentlige budgetter rummer en del plads for øget forbrug i 2. halvår. Med den usikkerhed, der både ligger i de foreløbige nationalregnskaber og i udsigterne for 2. halvår kan den samlede vækst derfor godt blive lidt større, end formandskabets prognose peger på.

I 2013 er der udsigt til en vis – om end moderat – fremgang. Det skal blandt andet ses i lyset af de mange initiativer til at stimulere økonomien – fremrykningen af offentlige investeringer, udbetaling af efterlønsbidrag, skattereform, afskrivningsvindue mv.

Økonomi- og Indenrigsministeriet er enig i, at vi står i en situation med betydelig ledig produktionskapacitet i virksomhederne, og at vi står over for en langtrukken genopretning af økonomien. Formandskabet har et noget mere pessimistisk syn på udviklingen i ledigheden, som skønnes at stige til 175.000 personer næste år. Det forekommer højt, da ledigheden siden 2009 har ligget nogenlunde stabilt på omkring 160.000 personer til trods for, at vi har været inde i en periode med lav vækst.

For så vidt angår den økonomiske politik understreger formandskabet vigtigheden af at konsolidere de offentlige finanser og overholde EU-henstillingen. Formuleringerne i rapporten kan dog give anledning til flere fortolkninger, da de planlagte stramninger næste år både betegnes som ”ikke hensigtsmæssige” ud fra en isoleret konjunkturmæssig betragtning og som ”at være nødvendige” for at sikre tilliden til dansk økonomi. Det kunne have fremgået tydeligere af rapporten, at det er en bunden opgave at overholde EU-henstillingen og bevare tilliden til den økonomiske politik.

Økonomi- og Indenrigsministeriet deler i det store hele formandskabets vurdering af udviklingen i de offentlige finanser. Med hensyn til provenuet fra fremrykket beskatning af kapitalpensioner er dette ganske rigtigt underlagt betydelig usikkerhed. Formandskabet anfører, at et meget stort provenu kan føre til en mindre disciplineret finanspolitik. Denne situation var aftaleparterne bag skattereformen opmærksomme på at undgå, hvilket fremgår af aftalen. Det betyder, at et eventuelt større provenu

end forudsat alene skal anvendes til at afdrage på den offentlige gæld. Det skal netop sikre, at den finanspolitiske holdbarhed ikke forringes.

Arbejdsmarkedspolitik i høj- og lavkonjunktur

Økonomi- og Indenrigsministeriet vil gerne takke formandskabet for endnu en grundig analyse af arbejdsmarkedet. Det er et tema, hvor der til stadighed er behov for stor bevågenhed.

Det fremgår klart af rapporten, at forkortelsen af dagpengeperioden og forlængelsen af genoptjeningskravet indebærer en langsigtet, mærkbar forbedring af beskæftigelsen og af de offentlige finanser. Analyserne viser også, at det danske arbejdsmarked fortsat er meget dynamisk. Trods de senere års lavkonjunktur bliver der stadig skabt mange nye job. Afgangsraten fra ledighed til beskæftigelse er lige så høj i dag som i 2005-06.

I første halvdel af 2013 står vi i den ekstraordinære situation, at flere ledige end normalt er i risiko for at opbruge dagpengeretten. Det skyldes indfasningen af den forkortede dagpengeperiode. Regeringen har på den baggrund sammen med private og kommunale arbejdsgivere iværksat en ekstraordinær, midlertidig indsats målrettet denne afgrænsede gruppe af ledige.

Formandskabet har med sit forslag om en konjunkturafhængig dagpengeperiode givet et indspil til debatten om dagpengesystemets fremtidige indretning. Der bliver i rapporten ikke fremlagt en konkret model for, hvordan systemet skulle se ud, herunder hvordan perioder skal op- og nedreguleres, samt de praktiske, økonomiske og politiske udfordringer i den forbindelse. Der er en række aspekter, der skal undersøges nærmere for at afklare, hvordan et sådant system vil virke i praksis, herunder hvordan det indrettes, så det ikke bliver strukturforværende.

Økonomi- og Indenrigsministeriet hæfter sig dog ved, at formandskabet ikke finder det givet, at det aktuelle ledighedsniveau skulle udløse en forlængelse af dagpengeperioden. Den model, som Arbejdsmarkedskommissionen fremlagde, ville heller ikke føre til en forlængelse med det nuværende ledighedsniveau. Som formandskabet anfører, så vil dagpengeperioden i et sådant system også skulle være kortere end to år i en højkonjunktur, hvis omlægningen skal være neutral for de offentlige finanser.

Formandskabet gennemgår de senere års udvikling i fordelingen af ansvaret for beskæftigelsesindsatsen og for de statslige refusioner til kommunerne. I den forbindelse peger formandskabet på de – ikke ukendte – udfordringer med at udforme et refusionssystem, der giver incitamenter til den mest hensigtsmæssige indsats. Formandskabet peger på et alternativ, hvor refusionen ikke afhænger af ydelse og valg

af indsats, men af, hvor længe den pågældende borger har modtaget offentlige ydelser.

Regeringen vil se på refusionssatserne på hele ydelsesområdet på én gang og komme med et samlet udspil på den baggrund.

Finansministeriet

DØR's konjunkturvurdering er baseret på en forventning om begyndende fremgang i dansk økonomi i løbet af det næste års tid, og DØR venter således en beskeden vækst på 0,2 pct. i år efterfulgt af vækst på 1,6 pct. i 2013 og 1,8 pct. i 2014. Det er lagt til grund for prognosen, at tilliden til de offentlige finanser i de mest udsatte EU-lande langsomt genoprettes i takt med gennemførelsen af finanspolitiske stramninger og strukturreformer samt tiltag fra EU og ECB.

DØR's konjunkturvurdering indebærer et lavere skøn for væksten i år end skønnet i *Økonomisk Redegørelse*, august 2012, mens væksten i 2013 er omtrent på linje med skønnet i *Økonomisk Redegørelse*. Det lavere væksts skøn for i år skal navnlig ses i sammenhæng med DØR's forventning om, at det offentlige forbrug bliver lavere end budgetteret. Det indebærer isoleret set lavere vækst i 2012 og højere vækst i 2013.

På baggrund af de finanspolitiske forudsætninger vurderer Formandskabet, at Danmark efterlever EU-henstillingen om en forbedring af den strukturelle saldo på mindst 1½ pct. af BNP fra 2010 til 2013 og en nedbringelse af det faktiske offentlige underskud til under 3 pct. af BNP.

Finansministeriet er enig i, at overholdelsen af EU-henstillingen er med til at fastholde troværdigheden om den økonomiske politik. Det er vigtigt i den nuværende situation, at der er tillid til dansk økonomi på de finansielle markeder, og at det lave renteniveau, som bidrager til at understøtte aktivitetsniveauet, kan fastholdes.

Formandskabet vurderer således også, at en relativt stram finanspolitik i årene 2011-13 er nødvendig i lyset af hensynet til at fastholde tilliden og efterleve EU-henstillingen. Vurderet på baggrund af konjunkturudsigterne *alene* mener Formandskabet ikke, at den planlagte finanspolitiske stramning i 2013 er hensigtsmæssig. Det skal ses i lyset af, at den planlagte finanspolitik i disse år netop afspejler en balancering af hensynet til at skabe vækst og samtidig sikre en konsolidering af den offentlige økonomi.

Finanspolitikken i 2013 skal desuden ses i lyset af, at en række øvrige tiltag bidrager til at understøtte vækst og beskæftigelse uden at svække de offentlige finanser. Til-

tagene omfatter blandt andet øgede klimainvesteringer samt renovering af almennyttigt boligbyggeri i regi af Landsbyggefonden. Den samlede finanspolitik i 2012 og 2013 inkl. øvrige tiltag skønnes i *Økonomisk Redegørelse*, august 2012 at indebære en beskæftigelseseffekt på ca. 10.500 personer i 2012 og 11.500 personer i 2013.

Herudover gør skattereformen med fremrykningen af kapitalpensionsbeskatningen det muligt at føre en mere ekspansiv finanspolitik i 2013, samtidig med at investeringsvinduet lægger en del af stimulansen af økonomien over på de private erhvervsinvesteringer. DØR finder begge disse tiltag for hensigtsmæssige.

DØR forudsætter på nuværende tidspunkt, at finanspolitikken vil bidrage til at reducere væksten med ½ pct.-point i 2014. Finanspolitikken for 2014 vil blive fastlagt i forbindelse med finanslovsforslaget for 2014 i august 2013. I lyset af risikoen for at de svage konjunkturer fortsætter ind i 2014 vurderer Formandskabet, at ekspansive finanspolitiske tiltag kan blive relevante i 2014. Usikkerheden om konjunkturudviklingen understreger ifølge DØR behovet for at fastholde sunde offentlige finanser, så der fremadrettet vil være et vist handlerum i finanspolitikken inden for de finanspolitiske rammer af Budgetloven.

Konjunkturafhængig dagpengeperiode

Formandskabet anbefaler ikke en yderligere, midlertidig forlængelse af dagpengeperioden. Formandskabet peger i lighed med Arbejdsmarkedskommissionen på, at det kan være hensigtsmæssigt med en konjunkturafhængig dagpengeperiode.

Det bemærkes, at den aktuelle konjunktursituation ikke synes at begrunde en ekstraordinær lang dagpengeperiode. Formandskabet forholder sig imidlertid ikke til en række af de udfordringer, der i praksis vil være forbundet med implementering af en konjunkturafhængig dagpengeperiode. Fx kan det i praksis være vanskeligt at finde en oplagt indikator for at forlænge eller forkorte ydelsesperioden, da beskæftigelse og ledighed reagerer med forsinkelse i forhold til konjunkturændringer og en række troværdige konjunkturindikatorer først er tilgængelige med en betydelig forsinkelse. Benyttes eksempelvis bruttoledigheden som indikator er der en risiko for, at opstramminger og lempelser indtræder forsinket og i nogle tilfælde måske efter, at konjunkturerne er skiftet. Den optimale tærskelværdi for lempelser og opstramminger vil desuden ikke være konstant over tid, men afhænge af eksempelvis niveauet for den strukturelle ledighed.

Mellemløst fremskrivning og reformer

DØR forventer som nævnt en fortsat gradvis genopretning af dansk økonomi efter 2013, og skønner en vækst på henholdsvis 1¼ pct. i 2014 og 2¼ pct. i 2015 og fortsat genopretning i årene efter, så konjunktursituationen er normaliseret i 2018. BNP-

skønnene for årene efter 2013 er overordnet på linje med vurderingen i den mellemfristede fremskrivning i *Danmark i arbejde* (maj 2012).

I rapporten præsenterer DØR en mellemfristet fremskrivning, der indregner hovedelementer i forsommerens skattereform og reformen af førtidspension og fleksjob. I fremskrivningen skønnes et overskud på de offentlige finanser på 7 mia. kr. (0,4 pct. af BNP) i 2020, og de offentlige finanser skønnes at være holdbare svarende til en holdbarhedsindikator på 0,0 pct. af BNP. I fremskrivningen er der forudsat en realvækst i det offentlige forbrug på ca. 0,9 pct. om året i 2014-20.

DØR's fremskrivning giver anledning til en bedre strukturel offentlig saldo i 2020 end i Finansministeriets fremskrivning, der ligger til grund for 2020-planen *Danmark i arbejde*.

Forskellen kan blandt andet henføres til, at DØR skønner en større stigning i beskæftigelsen og arbejdsstyrken frem mod 2020. Finansministeriet kender ikke den nærmere baggrund for DØR's skøn, som blandt andet indebærer, at den strukturelle beskæftigelse stiger næsten lige så hurtigt fra 2009 til 2013 som i perioden 2014-20, hvor tilbagetrækningsreformen begynder at virke. Finansministeriet foreslår, at der sættes et arbejde i gang på teknisk niveau, der kan bidrage til at afdække forskellen i fremskrivningerne af navnlig den strukturelle beskæftigelse frem mod 2020.

Formandskabet konkluderer på baggrund af fremskrivningen, at der ikke er noget akut behov for reformer alene for at styrke de offentlige finanser. DØR noterer dog også videre, at holdbarheden af de offentlige finanser ikke i sig selv sikrer et højt velfærdsniveau, og at reformer, der sigter mod at øge velfærden og effektiviteten i samfundet, derfor er lige så relevante, som de altid har været.

DØR anbefaler, at de mellemfristede målsætninger for finanspolitikken skal strammes, så det modsvarer effekten af fremrykningen af kapitalpensionsbeskatningen på den strukturelle saldo i 2020. DØR skønner, at fremrykningen forbedrer den offentlige saldo med knap 4 mia. kr. 2020, og anbefaler at kravet i 2020-planen forøges tilsvarende. Finansministeriet kender ikke den præcise baggrund for DØR's tal for den samlede virkning af skattereformen, der tilsyneladende skønnes at styrke den primære saldo med knap 4 mia. kr. ekskl. EU-besparselsen. Efter Finansministeriets vurdering medfører skatteaftalen samlet set en forbedring af struktursaldoen på ca. 1 mia. kr. i 2020 (når besparelsen på EU-bidraget realiseres og råderummet til offentligt forbrug ekskl. forsvar øges med 2,7 mia. kr.). Finansministeriet er enig i, at denne forbedring i 2020 er af midlertidig karakter. Anvendelsen af råderummet fra skattereformen er derfor tilrettelagt således, at den samlede holdbarhedsvirkning af reformen er neutral.

I forhold til den aftalte skattereform vurderer DØR, at usikkerheden om størrelsen af de dynamiske virkninger kan risikere at medføre en varig ufinansieret stigning i de offentlige udgifter. Det må dog vurderes, at risikoen går i begge retninger, og at de dynamiske virkninger også kan vise sig at være større end skønnet, jf. at DØR i efterårsrapporten 2011 skønner større selvfinansierungsgrader af marginalskattelettelser end Finansministeriet. Risikoen for ufinansierede udgiftsstigninger begrænses i praksis desuden af Budgetloven, der indeholder et krav om maksimale strukturelle underskud på ½ pct. af BNP om året.

I Regeringens 2020-plan er det målsætningen at sikre samlet finansiering af nye initiativer for 22 mia. kr. i 2020. I forsommeren blev der indgået en skatteaftale og en reform af førtidspension og fleksjob. Regeringen lægger op til at gennemføre yderligere reformer af blandt andet kontanthjælp, tidligere færdiggørelse af uddannelse, sygedagpenge, international rekruttering mv. og gennemføre moderniserings tiltag i den offentlige sektor, der kan frigøre ressourcer til at forbedre den offentlige velfærd.

DØRs mål for strukturel saldo

DØR er ved at udvikle en ny metode til beregning af den strukturelle saldo baseret på en disaggregeret tilgang, hvor der beregnes et strukturelt niveau for alle udgifts- og indtægtsposter hver for sig. På det nuværende stade vurderes DØR's beregning af den strukturelle saldo ikke at give anledning til retvisende resultater, primært fordi de strukturelle skatteindtægter implicit baseres på et strukturelt privat lønniveau, der er væsentligt under det faktiske, samtidig med at det antages, at offentlige lønninger pr. definition er strukturelle. I forhold til historiske erfaringer fører denne kombination af implicite og eksplicite antagelser til, at de private strukturelle lønninger afviger markant fra det strukturelle niveau for offentlige lønninger og overførselsindkomster, som indgår i beregningen af de strukturelle udgifter. Der udestår efter Finansministeriets opfattelse forsat et betydeligt udviklings- og aftestningsarbejde, inden det nye mål kan anvendes som supplement til Finansministeriets mål, der ifølge Budgetloven ligger til grund for vurderingen af lovens krav om, at den strukturelle offentlige saldo maksimalt må udvise et underskud på 0,5 pct. af BNP.

Arbejdsmarkedspolitik i høj- og lavkonjunktur

Formandskabet bidrager med nye effektstudier af den aktive arbejdsmarkedspolitik, der belyser forskellene på effekterne af aktivering i perioder med henholdsvis lav- og højkonjunktur. Endvidere analyseres effekterne af aktivering både for de enkelte ledige og for den samlede ledighed. Det er værd at bemærke, at den aktive indsats, på trods af begrænsede programeffekter i lavkonjunkturer, bidrager til lavere ledighed. Det skyldes givetvis, at motivations- og sorteringseffekten spiller en betydelig rolle for effekten af den aktive arbejdsmarkedspolitik.

Den markante effekt af samtaler er bemærkelsesværdig, og anbefalingen af øget brug af samtaler i den aktuelle konjunktursituation er i tråd indholdet i *Akutpakken* for ledige, der er i risiko for at opbruge dagpengereetten.

I lyset af rapportens konklusioner om varierende effekter af den aktive arbejdsmarkedspolitik på tværs af perioder med lav- og højkonjunkturer ville det have været interessant, hvis formandskabet havde belyst mulige konjunkturafhængige justeringer af den aktive arbejdsmarkedspolitik.

Kommunale organisationer

Nødvendigt at fastholde reformsporet

KL er bekymret for de dystre vækstudsigter for dansk økonomi, der tegner sig i vismandsrapporten. Væksten er historisk lav og lavere end i de økonomier, som vi typisk sammenligner os med. Det skal der laves om på, hvis vi fremover vil være et af verdens rigeste lande og sikre velfærd af høj international standard.

Rapporten viser ligeledes, at når man sætter det lange lys på, så balancerer de offentlige finanser ikke, men udfordringerne vurderes at være håndterbare. KL synes, at det er ærgerligt, at vismændene ikke peger på løsninger i forhold til reformer, der kan medvirke til at få gang i væksten og øge arbejdsudbuddet, men i stedet vurderer, at der ikke er noget akut reformbehov.

KL mener, at de dystre fremskrivninger tydeliggør et reelt reformbehov, så vi kan få gang i væksten, øge arbejdsudbuddet og styrke konkurrenceevnen. Ellers vil dansk økonomi fortsat opleve en historisk lav vækst og stille og roligt ryge ned af rangstigen i den økonomiske superliga.

Det er helt afgørende, at de, der kan bidrage til at få gang i beskæftigelsen, også gør det. KL har derfor valgt at gå med i de to aftaler om henholdsvis en særlig indsats for ledige, som risikerer at opbruge deres ret til dagpenge, og om akutjob. For det er vigtigt, at de ledige ikke mister tilknytningen til arbejdsmarkedet, men fastholdes i nærheden af arbejdsmarkedet, så de hurtigt kan vende tilbage til beskæftigelse.

Vismændene peger på, at de svage konjunkturer kan tale for at gennemføre ekspansive tiltag, men at det samtidigt er afgørende, at tilliden til dansk økonomi opretholdes ved at leve op til den EU-henstilling, som Danmark modtog i sommeren 2010.

Kommunerne og regionerne har over de senere par år taget et historisk ansvar for at genoprette samfundsøkonomien ved at spare et stort milliard beløb, og med en fort-

sat stram kurs har kommuner og regioner nu gjort det nemmere for regeringen at fastholde tilliden og overholde EU-henstillingen.

Ligeledes har kommunerne for at kunne leve op til henstillingen måttet barbere over 4 mia. kr. af anlægsinvesteringerne i 2013. Kommunerne har derfor udskudt en række fornuftige investeringer i veje, skoler og daginstitutioner, som kan sættes i gang, hvis der bliver behov for at sætte skub i økonomien.

Den kommunale beskæftigelsesindsats gør en forskel

Danmark bruger omkring 16 mia. kr. til den aktive arbejdsmarkedspolitik, og det er højt i international sammenhæng. Derfor er det væsentligt at få afdækket, om udgifterne går til de rette indsatser. Det er spændende, at vismændene kaster lys over betydningen af hhv. høj- eller lavkonjunktur for effekterne af den aktive arbejdsmarkedsindsats. I den forbindelse er det vigtigt, at huske på, at aktivering er et instrument, som fastholder de ledige en vis tilknytning til arbejdsmarkedet, så man forhindrer marginalisering og social eksklusion.

KL's analyser af beskæftigelsesindsatsen viser, at unge under 30 år har fået bedre chancer for at komme i job, og at chancerne tilmed blevet mere ens på tværs af beskæftigelsesregioner, efter at kommunerne har overtaget ansvaret for beskæftigelsesindsatsen.

Endelig gentager vismændene et udokumenteret postulat om, at kommunerne ikke vil formidle job på tværs af kommunegrænsen. KL's egne analyser viser det modsatte, at der under det kommunale system er en lige så stor andel af de forsikrede ledige, som kommer i private løntilskudsjob i en anden kommune end bopælskommunen, som tilfældet var under det statslige system.

Danmarks Nationalbank

Nationalbanken har samme vurdering som formandskabet af vækstudsigterne for dansk økonomi i de førstkomende år. Derimod forekommer formandskabets skøn over den nuværende ledige kapacitet i økonomien at være lovlig stort. Det gælder ikke mindst det betydelige gab på arbejdsmarkedet mellem den aktuelle beskæftigelse og den strukturelle beskæftigelse, som ligger i formandskabets vurdering. Det medfører, at skønnet for økonomiens mellemfristede vækstpotentiale og finanspolitikens holdbarhed er i den optimistiske ende. Tidligere års erfaringer viser under alle omstændigheder, at opgørelsen af de strukturelle niveauer er behæftet med betydelig usikkerhed og tilsiger en forsigtighed i den økonomiske politik.

Nationalbanken tilslutter sig formandskabets anbefaling af at fastholde en fokuseret finanspolitisk konsolidering i 2013. Det er vigtigt at fastholde en ambitiøs reformkurs til sikring af det nødvendige arbejdsudbud og indtægtsgrundlag for den planlagte vækst i de kommende års offentlige udgifter. Det er samtidig af afgørende betydning at overholde EU's henstilling om finanspolitisk konsolidering frem til og med 2013 under de nuværende omstændigheder.

Den bogholderimæssige engangsindtægt ved omlægningen af beskatningen af kapitalpensioner skal naturligvis alene bruges til at afdrage på offentlig gæld og ikke til øget offentligt forbrug og overførsler eller til skattelettelser, hverken nu eller i fremtiden.

Nationalbanken støtter formandskabets forslag om at retablere koblingen mellem ejendomsværdiskatten og prisudviklingen på boligmarkedet. Rammebetingelser på boligmarkedet, som varigt medvirker til en mere stabil udvikling, vil også bidrage til større økonomisk tryghed for husholdningerne.

Analyserne af de forskellige instrumenter i den aktive arbejdsmarkedspolitik er relevante. Resultaterne kunne imidlertid fejlagtigt tages til indtægt for at reducere aktiveringsomfanget i en lavkonjunktur. Det er ikke tilrådeligt. Aktiveringstiltag har flere effekter end dem, analysen medtager, herunder at de ledige forbliver arbejdsmarkedsparete til den dag, hvor konjunkturerne igen vender til det bedre.

Dansk Arbejdsgiverforening

Konjunkturvurdering og aktuel økonomisk politik

Formandskabets oplæg viser, at Danmark står overfor lang periode endnu med usikkerhed og lav vækst. Vores velstand i Danmark står stille.

Det bliver yderligere forværret af, at lønkonkurrenceevnen er svækket voldsomt. Selv om Formandskabet venter, at Danmarks konkurrenceevne bliver en lille smule bedre, er de danske omkostninger så høje, at Formandskabet også venter, at vi fortsat taber markedsandele.

Det er derfor helt afgørende, at de danske lønstigninger ligger under de udenlandske i en lang årrække, og at virksomhederne ikke får yderligere omkostninger dikteret fra Christiansborg. Trods statsministerens nylige tilsagn om, at regeringen ikke har planer om nye afgifter og skatter til virksomhederne, bliver virksomhederne i øjeblikket mødt med milliardregninger på bl.a. uddannelsesområdet.

Det er ikke godt nok, at Formandskabet kun anlægger en bogholder-tankegang, om hvorvidt pengene passer i den offentlige sektor. Finanspolitiske udfordringer er selvfølgelig vigtige, men den manglende vækst er en langt, langt større udfordring. Det forholder Formandskabet sig desværre ikke til. Det ville være relevant og nyttigt, hvis Formandskabet turde satse og komme med nye bud på, hvordan vi kan sikre, at Danmark kommer tilbage på vækstsporet og får skabt flere jobs til glæde for alle.

Dansk Arbejdsgiverforening (DA) er enig i, at regeringen skal fremlægge en ny langsigtet plan. Men DA deler ikke Formandskabet konklusion om, at der *”...ikke er noget akut behov for reformer alene for at styrke de offentlige finanser”*. Regeringen har kun nået omkring en fjerdedel af, hvad de har lovet. Og bidraget, som skulle være kommet fra 3-partsforhandlingerne, var blot et fatamorgana. Der er i regeringen rådvildhed om, hvordan de skal nå deres mål.

Det vil være afgørende, at regeringen og Formandskabet også forbereder sig på tiden efter 2020, hvor der er udsigt til mangeårige budgetunderskud.

DA undrer sig over, hvad Formandskabet mener, når det fremhæves, at reformer, der sigter mod at velfærden og effektiviteten i samfundet, altid er relevante. Formandskabet mener vel velstand? Formandskabet bør have fokus på privat vækst frem for offentlig service.

Arbejdsmarkedspolitik i høj- og lavkonjunktur

Formandskabet slår i deres diskussionsoplæg fast, at det danske arbejdsmarked har høj mobilitet, hvor der hver eneste dag er mange mennesker, der får nyt job. Det er ikke bundfrossent, som sortseerne hævder. Den manglende vækst har ikke sat dynamikken i stå, som vi har set det i andre lande.

Formandskabets analyser viser, at afgang fra ledighed er den samme i dag som før krisen. Og faktisk viser analyserne også, at når ledigheden stiger, stiger også dynamikken på arbejdsmarkedet, hvor flere ledige kommer i beskæftigelse.

Fleksible ansættelsesregler bidrager til denne dynamik. Det gør den aktive arbejdsmarkedspolitik og den relativt fleksible løndannelse også. Men trods det taber virksomhederne alligevel markedsandele. Arbejdsmarkedspolitik skal have fokus på, at arbejdskraft finder vej derhen, hvor der er mest brug for den – altså flytter fra virksomheder i tilbagegang til virksomheder i fremgang. Det understøtter konkurrenceevnen og beskæftigelse.

Formandskabets konklusion er klar: der er absolut ingen begrundelser for at forlænge dagpengeperioden yderligere. DA bakker ikke op om en dagpengeperiode, der

varierer med konjunkturerne, men DA har noteret sig, at hvis man skal følge Formandskabets konklusioner, bør dagpengeperioden i den nuværende situation være kortere end 2 år!

En 2-årig dagpengeperiode skal ændre mixet af arbejdsmarkedspolitik: tættere kontakt til virksomhederne, flere samtaler med ledige i jobcentre, og korte, fagspecifikke aktiveringsforløb i kombination med ansættelse. De samme elementer, som ligger i den netop aftalte ”akut-pakke”.

Formandskabet viser, at koblingen mellem virksomhedskontakt og opkvalificering virker – særligt for svage ledige. DA undrer sig dog over, at Formandskabet mener, at virksomhedernes incitamenter til at oprette jobs til svage ledige bør øges. Det er langt mere påkrævet at se på incitamenter blandt kontanthjælpsmodtagerne. ”Carina” får intet eller meget lidt ud af at tage et arbejde.

Det er ikke tilstrækkeligt, når Formandskabet blot konstaterer, at det med jævne mellemrum kan være fornuftigt at se på, om incitamentene til beskæftigelse kan forbedres. Der er ingen tvivl om, at der er et problem her – ikke bare for ”Robert” og ”Carina”, men også for flere andre grupper.

Skal reformerne virke, er kommunernes økonomiske incitamenter helt centrale. Kommunerne optimerer deres refusion. Og her peger Formandskabet på u hensigtsmæssigheder. En refusionsreform haster. Reformen skal styrke kommunernes incitamenter til at få flest muligt i job og færrest muligt i varig offentlig forsørgelse.

Dansk Byggeri

Konjunkturvurderingen og aktuel økonomisk politik

Formandskabet har gode analyser af dansk økonomi og tegner – ligesom for et halvt år siden - et foruroligende billede af dansk økonomi.

Det er foruroligende, fordi Europa er præget af lavkonjunktur, og der er mangel på tillid til de offentlige finanser i flere lande. Hertil kommer, at Dansk Økonomi er tyngt af en svag konkurrenceevne og af et boligmarked, hvor der er meget lange salgstider. Samtidig hermed er arbejdsmarkedet skrøbeligt, og reallønnen falder. Kort sagt: Der er mange store økonomiske udfordringer, som det vil tage flere år at løse.

Byggebranchen er hårdt ramt af stilstanden i Dansk Økonomi. Formandskabet har nedjusteret skønnet for udviklingen i boliginvesteringerne fra 2011 til 2012 fra plus 0,3 procent i maj til minus 10,7 procent i oktober.

Dansk Byggeri mener også, at der er en tydelig tilbagegang. Det skyldes ikke alene fald i nybyggeriet af almene boliger, men også fald i aktiviteten ved reparation og vedligeholdelse på trods af stimulerende foranstaltninger i form af BoligJob-Ordningen og ekstra midler til renoveringer af de almene boliger.

Dansk Byggeri vurderer, at byggebeskæftigelsen vil falde med 3.500 arbejdere, funktionærer og mestre til 142.000 i år. Det er 50.000 færre end i 2007, som var dengang, opsvinget kulminerede. Og betragter man beskæftigelsen i år i forhold til niveauet i 2004, dvs. før opsvinget satte ind, vil der i 2012 være 20.000 færre arbejdspladser.

I den nuværende konjunktursituation er der derfor god grund til at stimulere byggeaktiviteten. BoligJob-Ordningen er et velegnet middel. Dansk Byggeri vurderer, at ordningen fremkalder ekstra boliginvesteringer på 3,3 mia. kr. i 2012. BoligJob-Ordningen indebærer dermed en merbeskæftigelse svarende til ca. 5.000 fuldtidsansatte i et helt år fordelt på knap 4.000 i byggebranchen og godt 1.000 i de erhverv, som leverer varer og tjenesteydelser til byggebranchen.

Det fremgår af diskussionsoplægget, at det i beregningen på De Økonomiske Råds makroøkonomiske model er forudsat, at BoligJob-Ordningen øger boliginvesteringerne med godt 2 mia. kr. i 2011 og 4 mia. kr. i 2012.

Dansk Byggeris og vismændenes vurderinger af den ekstra aktivitet i forbindelse med BoligJob-ordningen adskiller sig tilsyneladende væsentligt fra Finansministeriets skøn. Ministeriet vurderede i april, at nettoeffekten er 1.200 fuldtidsstillinger på helårsbasis. Det kunne være interessant at få klarlagt forskellene i forudsætningerne bag Finansministeriets skøn og formandskabets skøn.

Dansk Byggeri mener, at regeringens kickstart er velbegrundet. For der mangler vækst i Dansk Økonomi, og de fremrykkede investeringer er med til at fastholde kompetencerne i bygge- og anlægsbranchen og i de erhverv, der leverer varer og tjenester til branchen. Det er udtryk for godt købmandskab at investere nu, da den hårde konkurrence gør det attraktivt for bygherrerne med hensyn til både pris og kvalitet.

Mange har utålmodigt kikket efter virkningerne af kickstarten, men det varer adskillige måneder, fra de politiske aftaler bliver indgået på Christiansborg, til byggekranerne kommer i arbejde.

Beslutningsprocessen i forhold til det enkelte projekt tager lang tid. Derefter skal projektet tegnes og projekteres. Herefter skal projektet udbydes, og så skal der være licitation, inden bygherren kan skrive kontrakt med de udførende byggevirksomheder.

der. Vi forventer, at kickstarten især vil vær synlig hos arkitekterne og de rådgivende ingeniører i 2012 og i byggebranchen i 2013.

Dansk Byggeri er således mere enig med formandskabet om vurderingerne af forløbet i de offentlige investeringer fra 2011 til 2012 og 2013 i den nye efterårsrapport end i forårsrapporten.

Dansk Byggeri er også enig med formandskabet om, at der er udsigt til fald i de offentlige investeringer i 2014. Det skyldes, at det aftalte niveau for kommunernes investeringsbudgetter i 2013 vil medføre et markant fald i de kommunale bygge- og anlægsarbejder, og at faldet især vil ramme aktiviteten i 2014.

Dansk Byggeri er overrasket og bekymret over, at Formandskabet endnu engang når frem til, at der ikke er noget akut behov for yderligere reformer. Vi er uenige, for regeringen har kun nået en mindre del af, hvad den har sat sig for. Og det ville være rettidig omhu, hvis regeringen forbereder tiden efter 2020, hvor der er udsigt til mange år med budgetunderskud.

Arbejdsmarkedspolitik i høj og lavkonjunktur

Den aktive arbejdsmarkedsindsats er ressourcekrævende. I 2012 bliver der budgetteret med 16 mia. kr., hvilket svarer til 0,9 % af BNP. Herudover er der udgifter til indkomsterstattende ydelser.

Den aktive arbejdsmarkedspolitik er nødvendig for, at vi på en og samme gang kan opretholde både et generøst dagpengesystem og et dynamisk arbejdsmarked. Et dynamisk og velfungerende arbejdsmarked er helt centralt for erhvervslivet.

Men det er store summer, der bliver brugt til at opretholde den danske ”flexicurity” model. Det er derfor nødvendigt at analysere effekterne af den aktive arbejdsmarkedsindsats, så man opnår et grundlag for at vurdere, om vi får nok for pengene.

Der er store forskelle på effekterne af de enkelte aktiveringstiltag ikke mindst i forhold til, om de tages i anvendelse i en højkonjunktur eller i en lavkonjunktur. Den viden skal naturligvis indgå i anvendelsen af de forskellige redskaber.

Formandskabet leverer en glimrende analyse af dagpengereformen og peger på, at problemerne med personer, der falder ud af dagpengesystemet, er en selvskabt plage, som skyldes den måde, reformen implementeres på, og den midlertidige forlængelse af dagpengeperioden.

Formandskabet peger i sin analyse af effekterne af et konjunkturafhængigt dagpenge-system på, at diskretionære ændringer i dagpengesystemet skaber forventninger om fremtidige forlængelser, når ledigheden stiger, og at det vil påvirke incitamenterne til at søge intensivt og bredt. Og hvis der er en ting, som vi er sikre på, så er det, at økonomiske incitament virker. Det er derfor vigtigt at holde fast i den aktuelle dagpengeperiode.

Formandskabet diskuterer et konjunkturafhængigt dagpengesystem og konkluderer, at i en model som den Arbejdsmarkedskommissionen fremlagde i 2009, vil der ikke ved det aktuelle ledighedsniveau være grund til at forlænge dagpengeperioden, hvilket er et væsentligt input i den igangværende diskussion om dagpengeperiodens længde.

Landsorganisationen i Danmark

Formandskabet forventer, som LO, at væksten i år vil være svag, men vil stige i 2013 og 2014. Udviklingen ligger dog lidt under LO's vurdering i alle tre år. Det skyldes primært mere negative forventninger til udenrigshandlen.

De er stærkt præget af Vismændenes vurdering af den danske konkurrenceevne, som de i kapitlet har et særskilt afsnit omkring. Afsnittet indeholder en beskrivelse af den danske lønkonkurrenceevne, hvor den defineres som udvikling i produktivitet, lønudvikling og valutakursudvikling. Analysen viser en betydelig forringelse af den danske konkurrenceevne fra 2000 til 2012. I perioden bliver konkurrenceevnen forringet med 20 pct. Den falder fra 2000 til 2009, men stiger derefter.

Der er i forlængelse af konkurrenceevneanalysen foretaget en beregning over udviklingen i markedsandele for dansk industrieksport. Den viser, at Danmark taber markedsandele.

Det nævnes ikke i den forbindelse, at de fleste vestlige lande taber markedsandele i disse år. Det skyldes primært Kinas indtog på verdensmarkedet. Denne pointe illustreres faktisk senere i afsnittet. I figur 1.41a og 1.41b præsenteres udviklingen i markedsandele for en lang række lande. Figurerne viser, at Danmark faktisk har tabt færre markedsandele, end de fleste af de lande, vi normalt sammenligner os med.

Den historiske udvikling i konkurrenceevne og det tab af markedsandele, der er registreret frem til 2011, benyttes til i fremskrivningen at forvente yderligere tab af markedsandele. Rent faktisk vil tabet af markedsandele i prognoseårene 2012-2015 udgøre 10 pct., mens der i alle årene 2000-2011 blev tabt 14 pct.

Det virker mærkværdigt, at man forventer, at tabet af markedsandele vil tage til, når lønkonkurrenceevnen er blevet forbedret de sidste par år.

Aktuel økonomisk politik

Formandskabet er positivt over for investeringsvinduet, der gennem en forhøjelse af afskrivningsgrundlaget giver en skatterabat til private erhvervsinvesteringer indtil udgangen af 2013. Vismændene fremhæver, at initiativet kan være mere effektivt end direkte offentlige investeringer, fordi selve investeringsomkostningen betales af de private virksomheder.

LO er enig med Formandskabet. Det er dog uvist hvor kraftigt virksomhederne vil reagere på de ændrede regler. Såfremt der ikke fremrykkes private investeringer i tilstrækkeligt omfang, kan det vise sig nødvendigt at skrue yderligere på den knap.

Arbejdsmarkedspolitik i høj- og lavkonjunktur

Kapitlet indeholder en lang række spændende diskussioner og analyser. Der præsenteres teorier for aktiveringen i høj- og lavkonjunktur. De fleste af punkterne vedrører primært niveauet for aktiveringen og ikke redskabssammensætningen. Det er derfor lidt ærgerligt, at der i analyser og diskussioner primært tages udgangspunkt i redskabssammensætningen og ikke aktiveringsgraden.

Analyser i afsnit II.3 viser meget overraskende, at overgangen fra ledighed til beskæftigelse i kriseårene er på niveau med 2005 og 2006. Analyserne bygger ikke alene på DREAM, men er således frem til december 2007 dannet på data fra månedlige indberetninger fra arbejdsgivere (MIA). Der er således et databrud mellem 2007 og 2008.

Det virker kontraintuitivt, at overgangen til beskæftigelse nu skulle være den samme som i 2005 og 2006, hvor jobskabelsen var meget højere. Det skyldes formentligt, at overgangene til beskæftigelse var undervurderet i MIA. Der er da også tegn på, at der sker et spring mellem december 2007 og januar 2008.

I afsnit II.4 analyseres effekterne af forskellige aktiveringsredskaber. Det nye i analyserne er, at redskabernes effekter estimeres både i højkonjunktur og lavkonjunktur.

LO hilser denne nyskabelse velkommen, da langt de fleste danske analyser af aktiveringsredskaber er foretaget i en situation med stadig forbedring af arbejdsmarkedet. Ensidigt fokus på resultater fra analyser af effekter i højkonjunktur risikerer at give uhensigtsmæssige anbefalinger i en lavkonjunktur som den aktuelle.

Der gennemføres flere analyser af aktivering, men de giver desværre lidt forskellige resultater. Der er dog tre, der fremgår tydeligt.

Offentligt løntilskud har generelt meget dårlige effekter, og det anbefales på denne baggrund reduceret.

Samtaler har en ret markant positiv effekt i lavkonjunktur, hvilket giver formandskabet anledning til at konkludere, at øget brug af samtaler i lavkonjunktur er fornuftigt, da det er en billig måde at aktivere på.

LO er enig i, at samtaler er et godt redskab i beskæftigelsesindsatsen. Det er imidlertid vigtigt, at der er tale om samtaler af vejledende karakter frem for ”skræmmesamtaler”.

Vismændene konkluderer, at virksomhedspraktik kan give samme effekt som løntilskud for den enkelte arbejdsløses beskæftigelsesmuligheder. Det vil sige, at indsatsen skal rettes mod virksomhedspraktik, som er et redskab med meget kortere forløb end løntilskud og er langt billigere at anvende.

LO mener, at sidstnævnte opfordring er på kant med lovgivningen. Virksomhedspraktik skal anvendes til afklaring af beskæftigelsesmål, hvorimod privat løntilskud skal anvendes til oplæring og genoptræning af faglige, sociale eller sproglige kompetencer. Desuden er virksomhedspraktik gratis for virksomheden, hvorimod ansættelse i privat løntilskud skal være til overenskomstmæssige løn- og arbejdsvilkår med et begrænset offentligt tilskud.

I en analyse af pilotjobcentre konkluderes det, at der ikke kan findes nogen signifikant sammenhæng mellem pilotjobcentre og de arbejdsløses muligheder for at komme i job.

LO finder, at analysen kan være misvisende, fordi antallet af stillinger opgøres inden for kommunen. Der tages dermed ikke højde for den pendling, der finder sted. Nogle kommuner vil have en stor grad af pendling ind i kommunen, og antallet af ledige stillinger afspejler således ikke et udbud målrettet kommunens borgere. Der burde i stedet være taget udgangspunkt i pendlingsdata. Således kunne antallet af ledige stillinger i Gentofte kommune tage udgangspunkt i tal for ledige stillinger i de omkringliggende kommuner, vægtet med pendlingsoplysninger for Gentoftes borgere. I analysen tages der heller ikke højde for, hvor mange ressourcer, der bruges i den enkelte kommune. Det er LO's vurdering, at kommuner, der fik et pilotjobcenter, brugte flere ressourcer, end der blev brugt i statsligt regi.

Formandskabet kritiserer det nuværende refusionssystem for at give kommunerne mere fokus på rettidighed og meningsløs aktivering i forhold til at sikre højere refusion på den korte bane, og at det vil overskygge hensynet til at sikre de bedste tilbud til de ledige.

LO er af den opfattelse, at det under alle omstændigheder vil være vanskeligt at skrue det rigtige refusionssystem sammen, der tager højde for alle forhold, og som præcist sikrer de rette incitamenter for kommunerne samtidig med, at fordelingen af ressourcer mellem kommuner bliver rigtig.

LO er enig i, at refusionssystemet i størst muligt grad skal sikre kvalitet i beskæftigelsesindsatsen, det kan muligvis sikres gennem en aftagende refusionssats. LO er skeptisk over for en generelt ens refusionssats på tværs af ydelser, samtidig kan det heller ikke ses uafhængigt af den mellemkommunale udligning. LO vil opfordre Vismændene til at undersøge problemstillingen nærmere.

Dansk Metal

Konjunkturvurdering

Dansk Metal deler i store træk vismændenes vurdering af, at væksten i dansk økonomi vil være forholdsvis lav både i år og næste år.

Dansk Metal finder dog også, at vækstudsigterne er omgærdet af ekstrem stor usikkerhed. Vismændene fremhæver i den sammenhæng især betydningen af gældskrisen i euroområdet. Men usikkerheden knytter sig også til danske forhold. Især dagpengereformen betyder, at mange danske familier i stigende grad frygter for deres levebrød. Dansk Metal er bekymret for, at den økonomiske utryghed vil sprede sig som ringe i vandet og dermed bidrage til at forlænge krisen.

Dansk Metals bekymring bliver ikke mindre af, at mange boligejere har udsigt til udløb af den 10-årige afdragsfrie periode, og derfor kan risikere at skulle sætte huset til salg. Det er en problematik, som vismændene ikke nævner.

Vi har en situation, hvor arbejdsmarkedets kernetropper står uden job som sjældent set – alt imens Nationalbanken, AE, regeringen og nu vismændene gang på gang udskyder tidspunktet for vendingen på arbejdsmarkedet.

Vi mangler med andre ord job og efterspørgsel. Ledige hænder er der rigelig af, og det vil der være i de næste mange år ifølge vismændenes fremskrivning. Dansk Metal er derfor helt enig i vismændenes bedømmelse af, at den finanspolitiske opstramning i 2013 ikke er afstemt med konjunkturerne.

Vismændene præsenterede i 2007 en såkaldt ”tommelfingerregel” for finanspolitikens indretning, som tilsiger, at når der er et negativt produktionsgab på 1 pct., bør det medføre en lempelse af finanspolitikken på 0,25 pct. Med den nuværende situation, hvor produktionen ligger omtrent 4 pct. under det optimale, bør finanspolitikken ifølge denne tommelfingerregel lempes med 1 pct. point. I stedet opererer vismændene med en finanspolitik, der reducerer væksten med ¼ pct. point i 2013 og ½ pct. point i 2014. Det er svært at se, hvordan det vil bidrage til at genoprette tilliden blandt forbrugere og virksomheder.

Vismændene præsenterer en fremskrivning af dansk økonomi til 2020. Vismændene forudser en meget langsom normalisering af konjunkturerne, og det betyder, at produktionsgab først vil være lukket hen mod 2020. Dansk Metal mener, at så lang en periode i krybesporet uden at udnytte økonomiens fulde kapacitet understreger behovet for at stimulere væksten.

Vismændene har selv gentagne gange advaret mod risikoen for, at en længere periode med lav vækst kan skubbe folk ud af arbejdsmarkedet. Erfaringen viser, at det bliver stadig sværere at komme tilbage på det ordinære arbejdsmarked, jo længere man har stået i arbejdsløshedskøen.

Vismændenes vurdering understreger i Dansk Metals optik behovet for at få sat gang i initiativer, der kan stimulere skabelsen af nye arbejdspladser. Dansk økonomi er blandt de mest solide i EU, og vismændene finder selv, at regeringen fører en holdbar finanspolitik. Der er en reel risiko for, at den markante opstramning kan forlænge krisen – som vi så det i kølvandet på genopretningspakken.

Dansk Metal er lige som vismændene meget positive over for investeringsvinduet, og Dansk Metal ser også en oplagt mulighed for at skrue yderligere på denne knap, hvis vendingen på arbejdsmarkedet fortsat lader vente på sig.

Dansk Metal undrer sig fortsat over vismændenes opfattelse af dansk konkurrenceevne. Vismændene tegner et meget dystert billede af den danske konkurrenceposition over for udlandet, men vismændene finder selv, at dansk konkurrenceevne er forbedret markant de seneste år. Vismændene konstaterer, at Danmark vandt markedsandele i 2011, og samtidig forudser vismændene en fortsat forbedring af konkurrenceevnen i de kommende år. Dansk Metal står derfor uforstående over for vismændenes forventning om faldende markedsandele i hele prognoseperioden.

Dansk Metal vil gerne kvittere for, at vismændene har imødekommet forbundets kritik af forårsrapportens manglende fokus på, at også nyuddannede erhvervsfaglige er hårdt ramt af krisen. Det understreger rapporten med al tydelighed.

Arbejdsmarkedspolitik i høj- og lavkonjunktur

Vismændene anbefaler, at effekten af uddannelsesaktivering undersøges nærmere. Det er der i høj grad brug for. Redskabet vejledning og opkvalificering, som flere af de hidtidige empiriske undersøgelser baserer sig på, omfatter en så bred vifte af aktiveringsforanstaltninger, at de ikke meningsfyldt kan anvendes til at belyse effekten af uddannelsesaktivering. Der er behov for langt mere detaljerede analyser, der kan belyse effekterne af forskellige typer af uddannelsesaktivering for bestemte målgrupper.

Vismændene anbefaler, at der skal være fokus på målrettede uddannelsesforløb. Det bakker Dansk Metal fuldt op om med baggrund i erfaringerne på Metalområdet. Det drejer sig om Metalmedlemmernes brug af uddannelse under ordningen om 6 ugers selvvalgt uddannelse. Her har mulighederne for at tage AMU-forløb med et klart jobsigte – fx svejsekurser – betydet, at arbejdsløse medlemmer, der har anvendt ordningen, er kommet hurtigere i job, end ledige, der ikke brugte mulighederne for uddannelse. Det er dokumenteret i rapporten 'Evaluering af 6 ugers selvvalgt uddannelse', som Rambøll i 2011 foretog for Arbejdsmarkedsstyrelsen.

Evalueringen er gennemført med data fra 2010 i en situation med lavkonjunktur. Da den tidligere regering i 2011 indførte et prisloft på de mest jobrettede kurser forsvandt reelt mulighederne for uddannelse for arbejdsløse medlemmer af Dansk Metal.

Nu er prisloftet ophævet, og der kan konstateres en kraftig stigning i aktiviteten inden for ordningen om 6 ugers selvvalgt uddannelse på de kurser, hvor jobeffekten er størst. Dansk Metal mener, at der generelt er et stort behov for at prioritere målrettet uddannelse højere i arbejdsmarkedspolitikken.

Vismændene foreslår, at den aktive arbejdsmarkedspolitik i den nuværende situation med lavkonjunktur, skal stimulere antallet af ledige stillinger. Metal er helt enig i det synspunkt for det er aktuelt mangel på jobs og ikke manglende arbejdsudbud, der begrænser beskæftigelsen.

Vismændene foreslår, at det fx kan ske ved, at jobkonsulenter tilbyder virksomhederne bistand med at udvælge kvalificeret arbejdskraft. Der henvises i den forbindelse til positive erfaringer fra udlandet. Dansk Metal bakker op om forslaget og vil også pege på positive erfaringer - fra Danmark på Metalområdet. Metal har således en lang tradition for formidling på Dansk Metals jobområder.

Dansk Metals faglige jobformidling er baseret på en indgående kontakt og kendskab til medlemmerne og deres uddannelses- og beskæftigelsesområder, samt en tæt kontakt til de virksomheder, hvor Dansk Metals medlemmer er beskæftiget. Metals JobService formidlede sidste år ca. 1.600 ledige medlemmer job. Heraf ca. 250 alle-

rede i opsigelsesperioden. Det er disse positive erfaringer, Dansk Metal foreslår udnyttet. Så man for det første får taget langt tidligere fat i arbejdsmarkedspolitikken med en aktiv jobformidling allerede i opsigelsesperioden. Og for det andet får udnyttet, at de fagligt forankrede a-kasser har særlige styrker, når det handler om at skaffe virksomhederne kvalificeret arbejdskraft.

Det er nødvendigt med et tæt samarbejde med jobcentrene om mulig opkvalificering i tilknytning til en aktiv jobformidling. Men selve jobformidlingen sker bedst med udgangspunktet i kendskabet til de faglige områder og en bred virksomhedskontakt. Det findes ikke i jobcentrene i dag, men er til stede i fx Metals JobService.

Vismændene mener at finde belæg for, at der ikke er systematisk forskel i resultaterne af en kommunal og en statslig styring af den aktive beskæftigelsesindsats. Dansk Metal mener ikke, at analysen på nogen måde kan bruges til at drage denne konklusion. Det skyldes, at analysen ikke tager højde for en række væsentlige forhold, herunder ikke mindst at de ressourcer, der er blevet afsat i de enkelte kommuner. I lyset af at hele forsøget fra politisk hold var designet med det ene formål at nå frem til én konklusion – nemlig at kommunale jobcentre er bedre end statslige, er det således Dansk Metals vurdering, at indsatsen for de ledige blev tildelt flere ressourcer i kommuner med pilotjobcentre.

3F

Konjunkturvurderingen

3F vil gerne kvittere for en god rapport.

3F har bemærket, at Formandskabet som mange andre økonomer har nedjusteret forventningerne til dansk økonomi i år og forventer, at konjunkturerne først normaliserer sig hen imod 2020, samt at arbejdsledigheden vil stige i det meste af 2013.

Vi deler overordnet set denne vurdering af den økonomiske situation, om end vi har en anden forventning til sammensætningen af væksten i de kommende år. Især forventer vi et større vækstbidrag fra nettoeksporten.

For 3F er den helt store nyhed i rapporten dog, at Formandskabet konkluderer, at der nu er styr på de offentlige finanser. Uanset om vi måler i 2013, 2020 eller på den økonomiske holdbarhed, er der med en moderat offentlig vækst strukturel balance eller endog overskud – afhængig af, hvad man forudsætter om skattestoppet efter 2020.

At der nu er styr på de offentlige finanser åbner mulighed for at brede den politisk økonomiske debat ud. Når der i fremtiden gennemføres reformer, skal målet ikke længere være at lukke hullet i de offentlige kasser, men at finde råderum til at adressere andre udfordringer. Og der er nok at tage fat på, hvis man hæver blikket fra statens bogholderi.

Den første udfordring er underskuddet af uddannelse. Hvis vi skal imødegå globaliseringen og bevare vores velfærdssamfund, skal vi op i et helt andet gear med hensyn til uddannelse og opkvalificering.

Den anden udfordring er efterlønsreformen. Formandskabet undlader for en gangs skyld at anbefale, at efterlønsordningen fjernes. Det skyldes nok, at det stort set er sket. Til gengæld vil 3F anbefale, at Formandskabet i en af deres kommende rapporter analyser konsekvenserne af en aldrende arbejdsstyrke og den indsats, der kræves i forhold til arbejdsmiljø, nedslidning og ulighed i sundhed og levetid.

Sidst men ikke mindst er manglen på arbejdspladser en stor udfordring. 3F er enig med Formandskabet i, at isoleret set er den planlagte finanspolitiske stramning næste år uhensigtsmæssig. Men vi mener ikke, at den førte finanspolitik er nødvendig. Regeringen har allerede anvist mange måder at sætte gang i hjulene, som ikke belaster statens budget. Den vej må man kunne gå længere af, og vi undrer os f.eks. over, at de mange opsparende pensionsmidler herhjemme går til store infrastrukturprojekter i udlandet og ikke skaber arbejdspladser herhjemme. Her mangler der måske lidt politisk vilje.

Arbejdsmarkedspolitik i høj- og lavkonjunktur

Afsnittet om arbejdsmarkedspolitik i høj- og lavkonjunktur leverer efter 3F's opfattelse gode argumenter for at lægge det eksisterende beskæftigelsessystem ned og reetablere en ny bæredygtig arbejdsmarkedspolitik, der modsvarer den økonomiske situation, de strukturelle ændringer på arbejdsmarkedet og en forkortet dagpengeperiode.

Efter 3F's opfattelse bør man udvide sigtet med arbejdsmarkedspolitikken. Der går mange år før vi igen har en normal konjunktursituation, og vi står med et uddannelsesunderskud på arbejdsmarkedspolitikken. Så arbejdsmarkedspolitikken bør efter 3F's mening ikke udelukkende handle om, hvordan man hurtigst muligt får arbejdsløse i beskæftigelse, men også om, hvordan man understøtter kompetenceudviklingen af arbejdsstyrken.

Redskaberne

Formandskabet påpeger, at effekten på individniveau af det eksisterende beskæftigelsessystem desværre er negativ under lavkonjunktur. Der er set på fastholdelsesef-

fekt og programeffekt. Det vises i rapporten, at når man ser på den samlede effekt af aktivering, hvor fastholdelseeffekten og programeffekten er suppleret med motivationseffekten - eller "skræmmeeffekten" - af aktiveringsindsatsen, er resultaterne af alle aktiveringsformer med undtagelse af offentlige løntilskud positive både under lavkonjunktur og højkonjunktur.

Formentlig er nogle aktiveringstilbud af en sådan lødighed, at der godt kan være tale om en positiv motivationseffekt. Men ofte ser vi desværre, at aktiveringsindsatsen er så elendig, at det mere dækkende udtryk vil være "skræmmeeffekt".

Formandskabets indirekte anbefaling af, at offentlige løntilskud bør begrænses er 3F enig i, da disse forløb blot medfører, at de ledige fastholdes i arbejdshed i længere tid og også har risiko for fortrængning af ordinært arbejde. Men vi er ikke enige i, at løntilskudsjobbene i stedet bør erstattes af virksomhedspraktik, fordi de med baggrund i skræmmeeffekten er mere effektive instrumenter. I forvejen misbruges virksomhedspraktik i stort omfang som gratis arbejdskraft til arbejdsgiverne. Da der samtidig ikke er nogen synderlig positiv programeffekt under lavkonjunktur, er der ingen grund blot at forære arbejdsgiverne en gratis arbejdskraft.

3F noterer, at effekten af samtaler og vejledningsforløb er god. Vi ser gerne at samtaler og effektiv jobformidling, oplysning og vejledning om uddannelse og kompetenceafklaring yderligere kvalificeres og bliver et bærende instrument i en fremtidig aktivering.

Vi tilslutter os også forslaget om, at jobkonsulenter i større udstrækning bør hjælpe virksomhederne med at finde passende ledige. Den ordinære jobformidling bør sættes i fokus. Det kan også understreges, at der formentlig vil være en positiv effekt, hvis jobkonsulenter i et samarbejde med AMU-centre og VEU-centre i større udstrækning bidrager til at ny arbejdskraft får de nødvendige kvalifikationer.

3F tilslutter sig, at der bør etableres flere undersøgelser af, hvorledes ledige med effekt kan opkvalificeres. Det er afgørende, at arbejdsstyrken opkvalificeres. Hver gang 5 ikke-faglærte kvalificeres til faglært niveau vokser arbejdsudbuddet svarer til en person, fordi beskæftigelsesfrekvensen er ca. 20 pct. højere for erhvervsuddannede personer i forhold til ufaglærte.

3F noteret sig desuden, at vi mangler et beskæftigelsessystem, der er tilpasset en 2-årig dagpengeperiode. Det betyder, at der skal være en mere effektiv beskæftigelseseffekt eller en større kvalifikationseffekt af beskæftigelsesindsatsen. Samspillet mellem alle aktører i arbejdsmarkedspolitikken skal være bedre.

Refusionssystemet

Det eksisterende refusionssystem har ikke virket i en fuld periode endnu. Enten er systemet blevet ændret ved lov eller også er det nulstillet på landsdelsniveau, fordi de fordelingsmæssige uretfærdigheder på kommuneniveau ville blive for store. Arbejdsløsheden rammer i flæng, og kommunerne har på ingen måde indflydelse på den. Det lader sig ikke gøre, at etablere et retfærdigt kommunalt refusionssystem, der samtidigt indeholder en klar incitamentsstruktur. Formandskabets analyse af systemet viser da også, at kommunerne er tilbøjelige til at gå efter den højeste refusion frem for at give den ledige den aktiveringsindsats, der giver den bedste chance for varigt fodfæste på arbejdsmarkedet.

Formandskabets foreslår, at den kommunale finansiering af dagpenge og aktivering skal fortsætte, men at der skal etableres en incitamentsstruktur, hvor kommunens refusion nedsættes i takt med den enkelte borgers ledighed bliver længere. 3F anser dette forslag for utilstrækkeligt, da det ikke skaber garanti for en bedre indsats for den ledige.

Der er behov for supplerende analyser af, hvorledes et bedre finansierings- og styringssystem kan indrettes, således at den kommunale økonomi ikke udsættes for vilkårligheden i, hvorledes arbejdsløsheden rammer. F.eks. kan det foreslås, at dagpengefinansiering og aktivering af de dagpengeberettigede ledige afkobles fra kommunerne. Og som minimum et system, hvor staten overtager finansieringen af forsørgelsesudgifterne til ledige, når de deltager i kompetencegivende uddannelsesforløb samt driftsudgifterne til uddannelse.

Akademikernes Centralorganisation

Ny vismandsrapport: Sløje vækstudsigter. Mere fokus på de lediges og virksomhedernes individuelle behov i beskæftigelsesindsatsen.

Konjunkturvurderingen: 2013 og 2014 kan også blive magre år

Vismændene varsler, at den økonomiske stilstand kan fortsætte gennem 2013 og ind i 2014. BNP er stort set ikke vokset de seneste to år, og vækstudsigterne er ikke prangende. I år ventes omtrent nulvækst efterfulgt af en vækst på ca. 1½-1¾ pct. i 2013 og 2014. Beskæftigelsen falder fortsat, og de beskedne vækstudsigter ventes at indebære en svagt stigende ledighed gennem det kommende år. Hvis de svage konjunkturer fortsætter ind i 2014, foreslår vismændene nye ekspansive finanspolitiske tiltag.

De sløje vækstudsigter fordrer, at regeringen igen gransker rammebetingelserne for vækst i danske virksomheder. Øvelsen er gjort før, men vi må til stadighed forbedre

vores vækstvilkår i Danmark og tage bestik af nye forslag og vinkler. Fx har regeringens erhvervspanel for grøn omstilling netop barslet med 9 anbefalinger til omstilling af Danmark til et grønt ”videns- og produktionssamfund”. AC har endvidere selv lanceret fem konkrete forslag til, hvad der kunne få flere akademikere til at starte virksomhed, herunder forslag der kan skabe et bedre finansierings- og vækstgrundlag for nye virksomheder og forslag til, hvordan vi kan indrette os smartere og gøre det muligt og acceptabelt ad forskellige veje at starte og udvikle virksomheder, så vi får sidestillet selvstændige med lønmodtagere.

AC anbefaler endvidere, at man allerede nu påbegynder arbejdet med at forfine arsenalet af mulige finanspolitiske lempelser med henblik på 2014, da de seneste to centrale finanspolitiske vækststimulanser har vist sig mindre effektive i en internationaliseret økonomi som den danske. Effekten af de fremrykkede offentlige byggeanlægsinvesteringer i den såkaldte ’kickstart’ udvandes, når der anvendes udenlandsk arbejdskraft i byggeprojekterne og i øvrigt forbigår stimuli på flere delarbejdsmarkeder, herunder store dele af det akademiske arbejdsmarked. Det seneste initiativ i form af skatterabat til private erhvervsinvesteringer er udfordret af, at investeringsvinduet omfatter maskiner og transportmidler, der ofte har et stort importindhold, hvilket begrænser den afledte effekt på dansk produktion og beskæftigelse. Der er således behov for nye værktøjer, som i højere grad kan stimulere beskæftigelsen bredt i mange brancher, herunder også de videntunge brancher.

Særafsnit om arbejdsmarkedspolitik i høj- og lavkonjunktur

Der er behov for at styrke den individuelt tilrettelagte indsats og det virksomhedsop-søgende arbejde i jobcentrene. En reform af refusionssystemet er en vigtig katalysator for denne omprioritering af indsatsen. Det er konklusionen efter læsning af vismændenes seneste rapporters særafsnit, hvor de på kvalificeret vis sætter den aktive arbejdsmarkedspolitik under lup.

I forhold til vismandsrapporterne i 2002 og 2007 om samme emne tilføjer denne rapport en ny dimension, nemlig hvad virker under hhv. en lavkonjunktur og en højkonjunktur. Den valgte analyse udstiller et beskæftigelsessystem, som først nu på krisens fjerde år så småt er ved at omstille redskabsprioriteringen til en lavkonjunktur. Beskæftigelsessystemet reagerede i de første år efter finanskrisen med blot at donere mere af dén medicin, som blev givet under højkonjunkturen, hvor der var fokus på motivationsskabende foranstaltninger, som skulle maksimere arbejdskraftudbuddet i en situation med mangel på arbejdskraft.

Nu er beskæftigelsessystemet så langsomt ved at omstille indsatsen. Vismændene sætter følgende prioriteringer til den fremadrettede indsats under de fortsat svage konjunkturmæssige forhold:

Anbefaling I: Flere samtaler

Anbefalingen kan lyde kontroversiel, når beskæftigelsessystemet tidligere er udskældt for at være en samtalefabrik. Det afgørende er imidlertid samtaleformålet, at den foretages af kvalificerede rådgivere, og at samtalerne med enslydende formål ikke obligatorisk gennemføres parallelt hos flere instanser. Undersøgelser viser, at ledige akademikere efterlyser kvalificeret sparring. Vismændenes anbefaling giver således mening, hvis der er tale om individuel støtte og rådgivning. Samtaleinstrumentet kan sagtens styrkes fx med inspiration fra projektet ”Den Gode Samtale”, hvor udvalgte a-kasser med succes har fået dispensation fra de standardiserede samtaler med de ledige medlemmer, for til gengæld at lade de ledige bestemme samtalerens form og indhold.

Anbefaling II: Mere uddannelsesaktivering for nogle ledige

Her er også tale om en opsigtsvækkende anbefaling i lyset af vismandsrapporternes tidligere skepsis omkring effekterne af uddannelsesaktivering. Det er imidlertid ikke overraskende i forhold til ledige akademikere, at uddannelsesaktivering har effekt, når uddannelsesforløbet gives ud fra individuelle behov. Det kan fx være et kort uddannelsesforløb i virksomhedsforståelse, som ruster akademikerens til at søge job hos de små og mellemstore virksomheder. Med denne vismandsrapport opfordrer AC til, at den unuancerede holdning til uddannelsesaktivering, som dyrt og ineffektivt, nedtones, så det ikke blokerer for individuelt velbegrundede uddannelse til de ledige.

Anbefaling III: Korte afklarende aktiveringsforløb, såsom virksomhedspraktik eller korterevarende løntilskudsansættelser

Vismandsrapporten viser, at under lavkonjunkturen forlænger både privat og offentligt løntilskudsjob samt virksomhedspraktikker ledighedslængden. Det har således været perspektivløst at gøre brug af disse aktiveringsredskaber i så stor skala, som det har været tilfældet i de første år efter finanskrisen. Det dokumenteres også i AC's undersøgelse af de daværende ungereglere. Undersøgelsen viste, at reglerne unuanceret sendte alle ledige dimittender ud i et halvt års virksomhedsnær aktivering kort tid efter dimission fra uddannelserne uden at skele nok til effektivitet og efficiens. De tre aktiveringsinstrumenter kan fremadrettet blive effektfulde, hvis de gives ud fra individuelle behov med klar udsigt til at bringe den pågældende tættere i job.

Anbefaling IV: Mere rekrutteringsbistand til virksomhederne

Vismændene anbefaler, at beskæftigelsesindsatsen i den nuværende situation bør stimulere antallet af ledige stillinger ved, at virksomhederne tilbydes bistand med at udvælge kvalificeret arbejdskraft blandt de ledige. AC har beklaget, at den virksomhedsopsøgende indsats blev kraftigt neddrolet ved kommunaliseringen af beskæftigelsesindsatsen, og det er således glædeligt, at fokus på efterspørgselssiden nu itale-

sættes som en nødvendig integreret del af beskæftigelsesindsatsen. AC opfordrer til, at det samtidig giver anledning til at få sammentænkt beskæftigelses- og erhvervsfremmeindsatsen bedre, således at de to systemer bedre supplerer hinanden. Akademikerkampagnen er et eksempel på, hvordan man stimulerer vækst og innovation i virksomhederne via efterspørgselsfokuseret beskæftigelsesindsats.

Anbefaling V: Nyt refusionssystem

Mere fokus på de lediges og virksomhedernes individuelle behov er således den tværgående pointe i vismændenes anbefalinger til indsatsen. Af rapporten fremgår det, at disse prioriteringer bedst vil blive understøttet af en ændring i refusionssystemet, så refusionen gøres resultatbaseret i stedet for aktivitetsbaseret. AC ser denne ændring som helt nødvendig, hvilket vi også fremhævede, da Arbejdsmarkedskommissionen luftede forslaget for første gang.

Dansk Industri

1.0 Behov for fokus på vækst

Vismændene anfører, at der med de givne forudsætninger ikke er noget akut behov for reformer alene for at styrke de offentlige finanser. Dette er rigtigt i lyset af holdbarhedsanalysen, men DI finder Vismændenes ret ensidige fokus på holdbarhed uheldigt. Som netop påpeget af produktivitetskommissionen er det helt afgørende at få øget væksten i Danmark. Ellers risikerer vi at blive et relativt fattigt land. Vi bør derfor gennemføre reformer, der kan føre til øget vækst, uanset om vi har et holdbarhedsproblem eller ej. Vismændene bør fokusere mere på vækst og anvise konkrete veje til øget vækst. DI ønsker noget mere konkret, end en påpegning af, at reformer, der sigter mod at øge velfærd og effektiviteten i samfundet, er lige så relevante, som de altid har været.

DI præsenterede i foråret vores 2020-plan, der fokuserer på de udfordringer dansk økonomi står overfor og kommer med konkrete løsninger på udfordringerne. Målet er at Danmark igen skal være blandt de mest velstående lande i verden. For at opnå det mål er der behov for reelle reformer af dansk økonomi og på det danske arbejdsmarked.

Særligt når der fokuseres på arbejdsmarkedspolitikken ville det være oplagt at anvise konkrete reformmuligheder. Henover krisen er 175.000 private arbejdspladser gået tabt. Udfordringen må være at få skabt vækst og fremgang i dansk økonomi, så vi kan få genskabt de mange tabte private arbejdspladser på et holdbart grundlag.

Der er i dag alt for mange danskere i den arbejdsdygtige alder, der står uden for arbejdsmarkedet og lever på offentlig forsørgelse. Det er samtidig en udfordring at

gøre arbejdsstyrken mere produktiv og få danskerne til at arbejde mere. En af forudsætningerne for, at Danmark igen bliver blandt de mest velstående lande i verden er, en tilstrækkelig stor arbejdsstyrke i verdensklasse, der understøtter vækst i økonomien. Endelig er omkostningsniveauet for højt i Danmark, hvilket er en af de vigtigste barrierer for fornyet fremgang.

DI vil opfordre Vismændene til at fokusere langt mere på mulighederne for at øge velfærden og effektiviteten i samfundet i fremtidige rapporter. Vi skal skabe noget mere vækst og velstand, også selv om dette ikke er nødvendigt alene af hensyn til de offentlige finanser.

2.0 Konjunkturer og aktuel økonomisk politik

Vismændenes syn på dansk og international økonomi ligger overordnet set på linje med DI's syn. Der er håb om en langsom genopretning af tilliden til de offentlige finanser i de sydeuropæiske lande og håb om at tilliden hos forbrugere og investorer efterhånden vil vende tilbage, både herhjemme og i andre europæiske lande.

Vismændene regner dog med en lidt hurtigere genopretning af tilliden hos danske forbrugere og investorer, end DI venter. Det danske forbrug stimuleres af de udbetalte efterlønsbidrag, mens materielinvesteringerne understøttes af investeringsvinduet med skatterabat for investeringer gennemført i anden halvdel af 2012 og i 2013. DI er enig med Vismændene i, at dette vil føre til tiltagende vækst i forbrug og investeringer, men DI venter ikke en helt så stor og helt så hurtig effekt af disse tiltag som Vismændene. Som påpeget af Vismændene hersker der dog stor usikkerhed om, hvornår fremgangen vil sætte ind og hvor kraftig den bliver.

Vismændene fremlægger i rapporten også en fremskrivning af dansk økonomi til 2020. De har et lidt mere optimistisk syn på udviklingen i de offentlige finanser frem mod 2020 end Finansministeriet. De vurderer således, at der inden for rammerne i budgetloven, umiddelbart er plads til en offentlig forbrugsvækst på 0,9 pct. om året i årene 2014-20. Til sammenligning skønnes i Danmarks Konvergensprogram 2012, at der kun er plads til en forbrugsvækst på 0,6 pct. om året.

Vismændene påpeger dog selv den store usikkerhed forbundet med disse fremskrivninger og efterspørger en opdateret 2020-plan fra Finansministeriet i lyset af, at flere af finansieringselementerne i regeringens 2020-plan (eksempelvis trepartsforhandlingerne) er faldet bort. DI kan tilslutte sig behovet for en opdateret 2020-plan.

I rapporten kommer vismændene også med et bud på udviklingen i de offentlige finanser i årene efter 2020. Her viser fremskrivningen, at der er udsigt til mange årtier med offentlige underskud, som i flere år også overskrider kravene i EU's finanspagt.

Vismændene hilser oprettelsen af den europæiske stabiliseringsmekanisme (ESM) og ECB's opkøbsprogram velkommen i lyset af at hjælp fra ESM og opkøbsprogrammet forudsætter, at hjælp kun udbetales til lande, der underlægges betingelser omkring den førte finanspolitik. DI kan helt tilslutte sig, at det er vigtigt at sikre, at hjælpeprogrammerne ikke svækker den finansielle disciplin.

Vismændene påpeger, at det er vigtigt at leve op til EU's henstilling om en stram finanspolitik, der kan bringe underskuddet på de offentlige finanser ned under 3 pct. i 2013. DI er enig i, at det er afgørende at fastholde tilliden til de offentlige finanser.

Vismændene betegner fremrykningen af beskattningen af kapitalpensioner som et bogføringsmæssigt kneb, der forbedrer de offentlige finanser i en lang årrække, men ikke forbedrer holdbarheden. Der er derfor behov for at skærpe de mellemfristede mål for den offentlige saldo i lyset af denne fremrykning, så det forhindres, at saldoforbedringen slår ud i øgede udgifter. DI kan fuldt ud tilslutte sig dette.

Vismændene anfører, at de vil foretrække et "fuldt opgør" med skattestoppets nominalprincip, således at det slås fast, at afgifter, der er opgjort i kroner og øre fremover følger inflationen. I forlængelse heraf ser Vismændene gerne, at skattestoppet på boliger ophæves, og at ejendomsværdibeskatningen over tid vender tilbage til samme niveau (1 pct. af seneste vurdering) som før skattestoppets indførelse i 2001/02.

Det er DI's holdning, at det er uholdbart at basere den fremtidige økonomiske politik på et uændret eller stigende skatteniveau. Det danske skattetryk er for højt og skal nedbringes, hvis Danmark skal genvinde sin konkurrenceevne og få væksten tilbage. Den langsigtede økonomiske politik bør indrettes herefter. Specifikt er det uholdbart at basere sig på fortsatte høje afgifter på grænsehandelsfølsomme varer.

Vismændene påpeger, at indkomstreguleringen af børnechecken, som blev vedtaget i forbindelse med skattereformen, er uhensigtsmæssig, fordi den reelt vil øge marginals-katten for børnefamilier med høj indkomst. DI deler Vismændenes opfattelse.

3.0 Arbejdsmarkedspolitik i høj- og lavkonjunktur

Vismændene anbefaler, at der indføres et regelbaseret, konjunkturafhængigt dagpenge-system, hvor dagpengeperioden reguleres i takt med de økonomiske konjunkturer. Vismændene påpeger samtidig, at det aktuelle ledighedsniveau ikke bør udløse en forlængelse af ledighedsperioden. Det nuværende ledighedsniveau er som i 2005, hvilket betragtes som et neutralt konjunkturår.

Med henblik på den nuværende konjunktursituation finder vismændene ikke, at en yderligere forlængelse af dagpengeperioden kan anbefales. De politisk bestemte

forlængelser skaber en forventning om, at perioden altid forlænges, når krisen trækker ud.

DI er skeptisk over for forslaget om at lade reglerne i dagpengesystemet afhænge af konjunkturerne. Ulempen er først og fremmest, at det for den enkelte ledige bliver vanskeligere at gennemskue reglerne. Og de mulige gevinster forekommer ret beskedne. Med den seneste dagpengereform får Danmark fra årsskiftet en dagpengeperiode på 2 år, hvilket bidrager til, at færre danskere holdes på offentlig forsørgelse i årevis. Vismændenes anbefaling om et konjunkturafhængigt dagpengesystem vil ikke ændre på, at den gennemsnitlige længde fortsat skal være på højst to år.

DI er enig med vismændene i, at en yderligere forlængelse af dagpengeperioden vil være stærkt problematisk, da det vil have u hensigtsmæssige konsekvenser for de lediges søgemønstre og mindske arbejdsudbuddet. Tidligere erfaringer med at afkorte dagpengeperioden viser, at søgeintensiteten stiger mod slutningen af dagpengeperiode uanset længden af perioden.

Regeringen har i sit lovprogram for 2013 annonceret en ændring af refusionen til kommunerne i forbindelse med den aktive beskæftigelsesindsats. Vismændene anbefaler, at statsrefusionen fremadrettet skal være afhængig af, hvor længe den enkelte har været på offentlig forsørgelse. Jo længere den enkelte har været på offentlig forsørgelse, jo mindre refusion skal kommunerne modtage fra staten. DI mener, at refusionssystemet har stor betydning for jobcentrenes adfærd, og at indretningen bør styrke jobcentrenes incitament til at få de ledige i arbejde.

Vismændene påpeger endvidere vigtigheden af, at den aktive beskæftigelsespolitik skal bygges op omkring redskaber, der findes evidens for virker. De anviser, at de enkelte redskaber kan have forskellig effekt i høj- og lavkonjunkturer. Vismændene finder, at virksomhedspraktik og løntilskud i private virksomheder har positive effekter i højkonjunkturer, men ikke i lavkonjunkturer. Derudover finder de positive effekter ved samtaler og vejledning og opkvalificering.

DI mener, det er fornuftigt at forfølge evidenssporet i den aktive beskæftigelsesindsats. Vurderingen af de anvendte redskaber bør samtidig tage højde for udgifterne. Det gælder især i forbindelse med den traditionelt dyre uddannelsesaktivering, hvor det er vigtigt, at udgifterne til at få de ledige i arbejde holdes op mod de opnåede gevinster.

Håndværksrådet

Konjunkturafsnittet

Regeringen har lagt op til at afskaffe BoligJobplanen fra årsskiftet, og Håndværksrådet noterer, at formandskabet anfører, at det vil have en negativ påvirkning af væksten i 2013.

Håndværksrådet deler den vurdering. Vores mange medlemsvirksomheder med tilknytning til byggeriet har haft positive erfaringer med det såkaldte ”håndværkerfradrag”. De melder om stigende ordrebeholdninger, og derudover fremhæver de også de mange andre positive effekter som fx reduktion af det sorte arbejde og virkningen på unfair konkurrence fra Østeuropa.

Håndværksrådet anbefaler derfor på det kraftigste, at ordningen fortsætter efter nytår. Selv om den seneste måling af Håndværksrådets Ordretillid viser, at en overvejende del af SMV’erne fortsat forventer stigende aktivitet i den kommende tid, er niveauet lavere sammenlignet med samme tidspunkt i 2010, hvor der også var krise. Derfor er der brug for ordninger i stil med BoligJobplanen, der skaber aktivitet og beskæftigelse. Specielt også set i lyset af, at vismændene forventer en ”langsommere konjunkturnormalisering” i Danmark.

Formandskabet vurderer, at det især er privatforbruget og erhvervsinvesteringerne, der vil bidrage til væksten i 2013. I den henseende er det helt afgørende, at landets mange små og mellemstore virksomheder får bedre muligheder for at skabe vækst og beskæftigelse.

Håndværksrådet er derfor dybt bekymret over det lave niveau for erhvervsinvesteringerne. Efter flere år med krise er investeringsefterslæbet i danske virksomheder stort, og når virksomhedernes mange sunde projekter ikke bliver virkeliggjort, rammer det dansk økonomi hårdt. Det bliver spændende at følge virkningen af det åbne investeringsvindue.

Formandskabet nævner ”usikkerhed om fremtidige afsætningsmuligheder” og ”strammere kreditvilkår” som årsager til virksomhedernes lave investeringsaktivitet. Der er ingen tvivl om, at specielt bankernes stramme kreditpolitik har bremset mange fornuftige investeringsprojekter hos små og mellemstore virksomheder under krisen. Ifølge Håndværksrådets seneste medlemsundersøgelse fra september 2012 er andelen af små og mellemstore virksomheder, som er begrænset af manglende finansiering, oppe på ca. 30 pct. Der er tale om en stigning hen over året, og situationen må derfor karakteriseres som kritisk. Håndværksrådet mener, at det kalder på nye initiativer fra politisk hold.

Landbrug & Fødevarer

Rådet tegner et billede af dansk økonomi i stilstand. Dog forventer Rådet, at væksten gradvist bliver højere frem mod 2015. Den svage økonomiske udvikling er drevet af et lavt privatforbrug, lavt investeringsniveau og et svagt boligmarked. Normaliseringen af konjunktursituationen vil blive langtrukken, og man vil først se en fremgang i beskæftigelsen fra 2014. Som underliggende forklaring på de dårlige konjunkturudsigter fremhæves den europæiske gældskrise, hvis konsekvenser resulterer i lave internationale vækstudsigter.

Landbrug & Fødevarer deler synet på, at væksten i dansk økonomi næppe vil blive prangende og noterer sig, at en vigtig præmis for en mere positiv udvikling er, at der gradvist falder ro omkring den europæiske gældskrise. Det er imidlertid ikke kun gældskrisen, som skaber økonomisk usikkerhed og lav vækst. En række sideeffekter af finanskrisen forsvinder ikke umiddelbart fordi der kommer styr på statsgælden i Europa. Øgede rentemarginaler og kreditklemmen kan vise sig at sætte en stopper for den økonomiske udvikling, også selv om der kommer styr på gældskrisen.

Landbrug & Fødevarer noterer sig, at det er Rådets opfattelse, at eksporten af varer bremser op i 2012 og 2013, mens der forventes en væsentlig forbedring i 2014 og 2015. I den forbindelse fremhæver Rådet bl.a., at generelt lave vækstforventninger på vores største eksportmarkeder vil smitte af på Danmarks afsætningsmuligheder, men der vil ske en forbedring i takt med, at tilliden til de europæiske økonomier forbedres.

Vækstudsigterne på de nye eksportmarkeder i BRIK-landene er blevet svækkede. Der ventes imidlertid fortsat en meget høj BNP-vækst på omkring 8 pct. i BRIK landene. Til sammenligning venter Rådet, at væksten i fx Tyskland vil blive 0,8 pct. i 2012 og langsomt nærme sig en vækst på 2,3 pct. i 2015.

Landbrug & Fødevarer mener derfor, at en satsning på eksporten til BRIK-landene og andre vækstøkonomier vil kunne danne modvægt til den negative udvikling på vores traditionelle eksportmarkeder.

Landbrug & Fødevarer ser fortsat gode muligheder for eksportfremgang inden for landbrugs- og fødevarersektoren, men også i den agroindustrielle sektor findes store potentialer. Er landbrugs- og fødevarerhvervet i stand til, at holde sine markedsandele vil erhvervet, med de rette rammevilkår, potentielt kunne nå en eksport på omkring 150 mia. kr. i 2016 mod 120 mia. kr. i 2011.

Landbrug & Fødevarer ser ligesom Rådet tabet af markedsandele som konsekvens af en historisk dårlig konkurrenceevne, men i den sammenhæng er det vigtigt at

bemærke, at et begrænset produktionspotentiale i Danmark også spiller en betydelig rolle. En større og bedre udnyttelse af vores produktionspotentiale kræver, at der sker en forbedring af rammevilkår for danske eksportvirksomheder i årene fremover. I dag er det fx vanskeligt for fødevarerkllyngen, som står for 20 pct. af vareeksporten, at hæve produktionen, også selvom det kunne ske uden yderligere miljøbelastning.

De kommende år er der udsigt til en forbedring af Danmarks konkurrenceevne. Den positive udvikling siden 2010 skyldes imidlertid ikke, at de danske lønninger er mindre end udlandets, men derimod er der sket en forbedring gennem valutakursen. Rapporten viser, at konkurrenceevnen, målt ved de relative enhedslønomkostninger, fortsat er ca. 20 pct. dårligere end i 2000. Rådet venter, at valutakursen vil bidrage med en forbedring af konkurrenceevnen med ca. 3 pct. frem til 2015, mens lønnen i Danmark ventes at blive forbedret med ca. 1 pct. Hertil kommer også produktivitet, som i fremskrivningen ventes at stige betydeligt. Tilbage står, at Danmark fortsat har store udfordringer med for høje lønninger og et skattesystem, der ikke i tilstrækkelig grad understøtter dynamikken i den private sektor.

Landbrug & fødevarer noterer sig, at der trods forsøg på at stimulere privatforbruget gennem bl.a. tilbagebetaling af efterlønsbidrag, viser beregningerne i rapporten, at dette ekspansive tiltag tilsyneladende ikke har haft en forbrugseffekt. Tilsvarende venter Rådet et kraftigt fald i boliginvesteringerne i 2012 på trods af regeringens BoligJobplan. Derimod venter Rådet, at der vil være en stor positiv effekt af investeringsvinduet, som giver virksomhederne mulighed for at afskrive investeringer i driftsmidler fra 30. maj 2012 til 31. januar 2013.

Rådet fremhæver en vigtig pointe, nemlig at de meget lave renter på realkredit modgås af forholdsvis høje bidragssatser, hvilket har betydet, at låneomkostningerne er blevet holdt oppe. Det er en udvikling som vi i Landbrug & Fødevarer kan nikke genkendende til. Renteeffekterne har dermed, stærkt begrænset effekt på de økonomiske konjunkturer, og gør det ikke lettere for danske virksomheder at finansiere nye investeringer.

Aktuel økonomisk politik

Rådet peger på, at den planlagte finanspolitiske opstramning næste år ikke virker hensigtsmæssig i den nuværende konjunktursituation, men den er vigtig for at fastholde tilliden til de offentlige finanser. Der er nok af eksempler i Europa, på hvor galt det kan gå, når først der ikke er tillid til den førte økonomiske politik.

Landbrug & Fødevarer mener at hvis vi skal have gang i økonomien er det ikke hensigtsmæssigt, at det sker gennem offentligt forbrug eller offentlige investeringer. Vi er enige i, at investeringsvinduet er mere effektivt end en generel lettelse af virk-

somhedsskatter. Et finanspolitisk råderum bør gå til at ændre de politiskfaste rammevilkår for danske virksomheder. Rådet viser, at den midlertidige skatterabat til private erhvervsinvesteringer kan give mere for pengene end offentlige investeringer. Landbrug & Fødevarer foretrækker dog mere permanente ordninger til fremme af investeringer og konkurrenceevne. Det kan fx ske gennem en sænkning af det høje danske afgiftsniveau. I dag er det danske afgiftsniveau betydeligt højere end i udlandet på en lang række områder. Det er bl.a. til stor skade for konkurrenceevnen. Et mere konkret eksempel kunne være, at man indførte skrotordninger for udtjente svinestalde. Hermed kan man få gang i landområderne, samtidig med at man kan komme sunde og veldrevne landbrug til hjælp, som ellers er ramt af kreditklemmen.

De mellemfristede fremskrivninger viser, at der indenfor en målsætning om mindst balance i den offentlige økonomi i 2020 er plads til en vækst i det offentlige forbrug, som er neutral i forhold til den demografiske udvikling, svarende til en real vækst i det offentlige forbrug på omkring 0,9 pct. om året fra 2014 til 2020. Efter 2020 er der imidlertid udsigt til et betydeligt underskud.

Landbrug & Fødevarer er ikke enig i Rådets konklusioner om, at der med de givne forudsætninger ikke er noget akut behov for reformer alene for at styrke de offentlige finanser. Det påpeges dog, at forudsætningerne kan ændre sig og skal man have mere velfærd kan det fortsat være relevant med reformer.

Landbrug & Fødevarer efterlyser beregninger som viser i, hvilket omfang en forværret konjunktursituation end forudsat vil have på fremskrivningerne frem til 2020. For som Rådet skriver er den konjunkturmæssige fremskrivning frem til 2015 behæftet med en betydelig usikkerhed. Formentligt vil en fortsat svag økonomisk udvikling bidrage til en noget mindre mulig vækst i det offentlige forbrug end præsenteret i rapportens konklusioner.

I betragtning af det store underskud efter 2020 bør man måske overveje at se lidt længere frem end 2020, når man taler om finanspolitisk holdbarhed.

Dansk Erhverv

Konjunkturvurdering

Dansk Erhverv deler formandskabets vurdering af de fleste tendenser i den økonomiske udvikling, omend der i Dansk Erhvervs netop offentliggjorte prognose forventes en lidt lavere vækst i det private forbrug i 2013 på grund af en mere langsom genopretning samt i det offentlige forbrug med udgangspunkt i det meget stramme finanslovsforslag og følgelig også en lidt lavere BNP-vækst.

Dansk Erhverv er enig i, at privatforbrug og private investeringer er på et meget lavt niveau i forhold til BNP, og at den private sektor under ét har fået opbygget et betydeligt opsparingsoverskud. Dansk Erhverv tvivler dog på formandskabets følgeslutning om, at der dermed kan blive tale om en pludselig fremgang i den private efterspørgsel, en såkaldt ketchupeffekt.

Som talerør for servicesektoren hæfter Dansk Erhverv sig ved, at der i hele prognoseperioden (2011-2015) forventes højere vækst i tjenesteeksporten end i vareeksporten, hvilket understreger servicesektorens stigende betydning som økonomisk motor – også på eksportområdet. Det er i den forbindelse beklageligt, at regeringen samtidig lader Danmark gå enegang og strammer skattereglerne for udstationering af medarbejdere, hvilket svækker danske lønmodtageres internationale konkurrencemuligheder.

Dansk Erhverv støtter investeringsvinduet. Der er dog en tendens til, at effekten overvurderes. Dansk Erhverv mener, at effekten bliver begrænset, hvilket skyldes: 1) Der er ikke tale om straksafskrivninger, 2) Der hersker fortsat en kreditklemme, som vanskeliggør lånefinansiering af nye investeringer, 3) Initiativet gavner kun de virksomheder, der har et skattemæssigt overskud.

Vedrørende den internationale situation tvivler Dansk Erhverv på, at Eurozonen allerede i 2014 og 2015 vil være oppe på en gennemsnitlig BNP-vækst på 1,9 henholdsvis 2,3 pct.

Det økonomiske råds formandskab forventer, at provenuet af selskabsskatten fra niveauet i 2011/12 på (2,7-2,8 pct.) ventes at stige til et niveau omkring 3,3 pct. af BNP, hvilket bl.a. skal ses som konsekvens af stramningen i 2012 omkring underskudsfremføringsreglerne. I betragtning af, at skattebasen dermed er udvidet, at vores naboland Sverige sænker selskabsskatten markant, og regeringens nye Konkurrenceevneredegørelse samtidig dokumenterer det lave niveau af indgående udenlandske investeringer, mener Dansk Erhverv, at tiden er inde til at foretage en gradvis sænkelse af den danske selskabsskattesats.

Dansk Erhverv er enig i, at ophøret af Boligjobplanen vil trække væksten ned i 2013. Dansk Erhverv ser et stort vækst- og beskæftigelsespotentiale i hjemmeservice delen af boligjobplanen. I Sverige har man med det såkaldte RUT-afdrag skabt en markedsmæssig omsætning på 3,52 mia. SEK, og på virksomhedssiden har RUT-afdraget bidraget til, at der på få år er sket en vækst fra få hundrede til 14.810 iværksætterfirmaer i 2011. Dansk Erhverv finder, at en udvidelse af servicedelen af boligjobordningen efter svensk forbillede ville kunne skabe vækst og beskæftigelse gennem en velfungerende og ubureaukratisk tilskudsordning for husholdningsnære serviceydelser.

Dansk Erhverv er kritisk over for generelt at indeksere punktafgifter – især på grænsehandelsfølsomme varer. Som minimum bør det samlede punktafgiftsområde forinden blive genstand for en samlet analyse, der vurderer hver enkelt afgift ud fra forholdet mellem provenu på den ene side, og på den anden side den grænsehandel afgiften fremkalder, og de (administrative) byrder afgifterne giver anledning til. Det skal i øvrigt i den sammenhæng pointeres, at det område i skattesystemet, hvor Danmark er mest ude af takt med omverden og nabolande, er på den indirekte beskatning/forbrugsbeskatning.

Arbejdsmarkedspolitik i høj- og lavkonjunktur

Dansk Erhverv er enig i formandskabets overordnede vurdering af arbejdsmarkedet. Trods lavkonjunktur er det danske arbejdsmarked meget dynamisk. På trods af faldende beskæftigelse er arbejdsmarkedet præget af en betydelig jobomsætning. Derudover har afgangsraten fra ledighed til beskæftigelse holdt sig på et niveau, som svarer til perioden 2005-06, der normalt anses for neutrale eller ligefrem højkonjunkturår. Dansk Erhverv deler formandskabets opfattelse af vigtigheden af at bevare dynamikken på arbejdsmarkedet. Dansk Erhverv ser derfor ingen begrundelse for en længere dagpengeperiode. Arbejdsmarkedet viser på trods af svigtende økonomisk vækst, at det er fleksibelt med en høj mobilitet.

Den aktive arbejdsmarkedspolitik er budgetteret til ca. 16 mia. kr. i 2012 og er en del af det danske arbejdsmarkedssystem, som er kendetegnet ved fleksible regler om afskedigelser og høje indkomsterstattende ydelser ved ledighed. Dansk Erhverv deler opfattelsen af, at det er vigtigt, at det høje beløb, som er afsat til den aktive arbejdsmarkedspolitik, også anvendes på en måde, som giver mest effekt i forhold til at få ledige i arbejde hurtigst muligt.

Formandskabet har gennemført analyser, der belyser effekterne af den aktive arbejdsmarkedspolitik. Dansk Erhverv er enig i, at effekten af den aktive arbejdsmarkedspolitik er tilstede, men at effekten af de enkelte redskaber er forskellig. Ledige i løntilskud i private virksomheder har en gunstig effekt i modsætning til offentlige løntilskudsjobs, som ikke har effekt.

Dansk Erhverv er enig i analysen, som viser, at der er positive resultater af vejledning, og relative korte uddannelsesforløb, der er målrettede mod brancher med mangel eller potentiel mangel på arbejdskraft. Dansk Erhverv mener ikke, at effekten af lange uddannelsesforløb står mål med de høje udgifter hertil.

Formandskabet henviser til udenlandske erfaringer, der viser positive effekter af at tilbyde virksomheder bistand i forbindelse med at udvælge kvalificeret arbejdskraft blandt de ledige. Dansk Erhverv deler denne opfattelse, men efterlyser i den forbindelse nærmere analyser, som kan belyse effekten af, at jobcentrene har en god virk-

somhedskontakt. Det er Dansk Erhvervs erfaring, at en god virksomhedskontakt, hvor jobcentret har et godt kendskab til virksomhederne i lokalområdet, og virksomhederne har én indgang til jobcentret, hvor vejledning, hjælp mv. kan findes, er et særdeles effektivt redskab.

Dansk Erhverv deler formandskabets ønske til en analyse af effekterne af uddannelsesaktivering. Det er Dansk Erhvervs opfattelse, at uddannelsesaktivering generelt ikke har en større effekt, men en analyse kan belyse, om der er grupper af ledige, som vil komme hurtigere i arbejde ved uddannelsesaktivering.

Formandskabet påpeger, at virksomhedsrettede tilbud til resourcesvage ledige i højere grad bør prioriteres. Dansk Erhverv mener, at der i højere grad skal ses på sammenhængen mellem ydelser i kontanthjælpen og incitamentet til at søge et arbejde. Der er behov for en reform af ydelsesstrukturen i kontanthjælpssystemet.

Dansk Erhverv deler formandskabets opfattelse af, at en ændring i refusionen til kommunerne er nødvendig. Det gældende refusionssystem med højere refusion ved aktivering og differentierede refusionssatser ved forskellige ydelser bidrager til for meget kassetænkning. Refusionssatsen bør gradvist aftrappes afhængig af den enkelte borgers varighed på offentlig forsørgelse.

Formandskabet anbefaler, at dagpengeperiodens længde i højere grad skal følge konjunkturerne. Dansk Erhverv kan ikke følge formandskabets anbefaling. Den gældende dagpengeperiode på 2 år er lige gennemført, og det er Dansk Erhvervs opfattelse, at denne periode er hensigtsmæssig. Det dynamiske arbejdsmarked med fleksible afskedigelsesregler og relative høje indkomsterstøttende ydelser er bl.a. betinget af, at man ved ledighed er sikret i en periode. Usikkerhed om rammerne kan medføre mindre fleksible afskedigelsesregler. Derudover vil et konjunkturafhængigt dagpengesystem betyde, at ledige vil opfatte, at de behandles forskelligt afhængig af konjunktursituationen, og samtidig vil der blive usikkerhed om, hvornår dagpengeperioden ophører for den enkelte. Dette kan medføre, at mange ledige sidst i ledighedsperioden ikke vil finde sig et arbejde, modsat situationen med en fast dagpengeperiode.

Finansrådet

Konjunkturvurdering og aktuel økonomisk politik

Finansrådet deler generelt formandskabets vurdering af konjunkturudviklingen i dansk økonomi og de finansielle forhold.

Overordnet er der usikkerhed om vækstraternes størrelse givet de mange usikre faktorer, særligt vedr. tilliden i Sydeuropa og den forventede amerikanske stramning i finanspolitikken til næste år. De meget lave pengepolitiske renter og andre initiativer fra centralbankerne holder dog hånden under økonomien.

Finansrådet mener, at de seneste tegn på boligmarkedet vidner om, at det nu igen går i den rigtige retning. Derfor finder vi, at formandskabets skøn for udviklingen i boligpriserne ligger for lavt. Allerede fra næste år forventer vi således stigende boligpriser.

Givet den usikre situation vil det for dansk vedkommende være fornuftigt at reservere et vist finanspolitisk råderum til 2014 og derefter, hvis genopretningen trækker ud, eller det nuværende billede forværres. Det overordnede mål bør til enhver tid være at leve op til EU's henstilling om at forbedre både den strukturelle og den faktiske offentlige saldo.

I relation til fremrykningen af beskatningen af kapitalpension vil Finansrådet kraftigt opfordre til, at det ikke medføre slækkelse på budgetdisciplinen blandt politikere. Vi vil også gerne advare mod at fremrykke beskatningen af andre pensionsformer. Danmarks holdbarhedsproblem forværres, hvis nye udgifter finansieres med penge, som i så fald vil mangle i fremtiden.

Formandskabet peger på, at man, såfremt der er et politiske ønske herom, kan skabe plads til højere offentlige udgifter via nye reformer eller skattestigninger. Vi vil hellere vende den om. Finansrådet mener, at et evt. råderum fra reformer eller et lavere offentlig forbrug end planlagt skal gå til at konsolidere de offentlige finanser yderligere, eller at gøre det mere attraktivt at arbejde via en lavere beskatning af arbejdsindkomst. Vi deler således også formandskabets bekymring vedr. den indtægtsregulerede børnecheck. Højere marginalsatser af enhver art hæmmer arbejdsudbuddet.

Formandskabet er positive over for den midlertidige skatterabat til erhvervsinvesteringer. Finansrådet hilser incitamentet til at investere mere velkomne, men det er svært at forstå, at det alene skulle være afgrænset til indeværende og næste år. Problemet er nærmere, at der i det hele taget bliver investeret for lidt i Danmark, hvorfor de generelle vilkår for investeringer, ligeledes fra udlandet, bør forbedres. Investeringer i år og næste år risikerer ligeledes at være foretaget på baggrund af skatte-tekniske forhold, og ikke ud fra optimering af den reelle værditilvækst.

Formandskabet viser, at Danmarks holdbarhedsproblem er blevet markant mindre, både på mellemlangt og langt sigt. Det er selvfølgelig glædeligt, men usikkerheden

omkring langsigtede skøn bør opfordre til en fornuftig håndtering af de offentlige finanser og fortsat fokus på reformer.

Det store presserende problem er nu i stedet, hvordan væksten i Danmark øges, så vi også i fremtiden vil være blandt de mest velstillede lande. Finansrådet håber, at formandskabet fremover vil grave endnu dybere i den strukturelle problemstilling. Finansrådet genkender langt hen af vejen formandskabets beskrivelse af udviklingen i de finansielle forhold.

Et faldende udlån i bankerne er blandt andet forklaret ved lavere efterspørgsel, realiserede tab samt tekniske forhold såsom overflytning af lån til Finansiell Stabilitet. Og realkreditinstitutterne har modsat hævet deres udlån, ligesom beholdningen af udstedte erhvervsobligationer næsten er fordoblet siden før krisen. Som formandskabet anfører, er udlånet historisk på et forholdsvis højt niveau, men bankerne har naturligt strammet kreditgivningen i lyset af, at de økonomiske vilkår ikke er de samme som før finanskrisen.

Det seneste fald i bankernes udlånsrente skyldes især de lavere pengemarkedsrenter. Finansrådet sætter dog ikke lighedstegn mellem kombinationen af en lavere rentemarginal og det, at konsolideringsbehovet i sektoren skulle være blevet mindre.

Banksektoren har ganske rigtigt opbygget en højere kapitaloverdækning. Men de nye krav (og de kommende krav, som vi på nuværende tidspunkt ikke kender fuldt ud) kan sagtens medføre, at bankerne må polstre sig endnu mere. F.eks. i form af højere indtjening og lavere omkostninger. Bankerne må via en bedre forrentning af egenkapitalen sikre en fortsat investorinteresse.

Arbejdsmarkedspolitik i høj og lavkonjunktur

Finansrådet vil gerne kvittere for en informativ gennemgang af arbejdsmarkedspolitik i høj- og lavkonjunktur. Finansrådet bakker op om tiltag, der kan resultere i en bedre udnyttelse af de afsatte penge på arbejdsmarkedsområdet.

Det er værd at bide mærke i, at situationen på arbejdsmarkedet lige nu minder meget om situationen i 2005, og at det således ikke er en ekstra dyb arbejdsmarkedskrise, vi befinder os i.

Finansrådet savner en konkret beskrivelse af, hvordan formandskabets forslag til et konjunkturafhængigt dagpengesystem udmøntes. For det første er det statistisk vanskeligt at fastlægge konjunkturcykler, mens man befinder sig i dem. For det andet finder Finansrådet ikke, at et automatiseret regelbaseret dagpengesystem er en garanti for, at politikerne ikke laver diskretionære tiltag, når økonomien er ekstra pres-

set. Endelig vil konjunkturafhængige dagpengeregler kunne skabe problemer med eventuelle EU-henstillinger, da det vil kunne øge presset på den faktiske saldo.

FTF – Hovedorganisation for offentligt og privat ansatte

Konjunkturvurderingen

Det manglende opsving i dansk økonomi bør give anledning til at revurdere den økonomiske politiks stramning af finanspolitikken i 2013, stramningen gennemføres udelukkende for at opfylde EU-krav til det offentlige underskud. Som formandskabet selv peger på, vil det påvirke væksten negativt. Prisen kan let blive for høj i form af tab af arbejdspladser og personer, der varigt mister deres tilknytning til arbejdsmarkedet. Usikkerheden om fremtiden og jobsituationen er gift for forventningen om, at det private forbrug skal trække væksten i gang. Der er behov for tiltag, der forbedrer beskæftigelsen her og nu, fx at anlægsloftet i kommunerne fjernes, så allerede planlagte projekter kan sættes i gang. At vente til 2014 med at lempe finanspolitikken er efter FTF's opfattelse et udtryk for en stop-go politik, som er meningsløs. En mere realistisk vurdering af provenuet for fremrykningen af beskatningen af kapitalpensioner i 2013, vil formentlig reducere størrelsen af det offentlige underskud betydeligt, derfor bør der ikke ventes til 2014 før der igangsættes beskæftigelsesfremmende initiativer.

Formandskabets prognose viser, at der plads til en årlig vækst i det offentlige forbrug på 0,9 pct. alene for at opretholde serviceniveauet på baggrund af den demografiske udvikling. Det må derfor være minimumskravet til rammerne for den offentlige sektor. FTF er derfor enige med formandskabet i, at der er behov for en revideret 2020-plan, der kan klargøre regeringens plan for udviklingen af den offentlige sektor.

FTF er i øvrigt enig i formandskabets forslag om at afskaffe nominalprincippet i skattestoppet for især, at boligskatterne kan følge med prisudviklingen. Den indirekte skattelettelse, der gives til boligejerne, bør inddrages til skatteprovenuet. Skatteletterelser skal målrettes beskatningsformer, der øger arbejdsudbuddet og beskæftigelse.

Konjunkturafhængigt dagpengesystem

Formandskabets forslag om et lovfastsat konjunkturbestemt dagpengesystem bør støttes. Det afgørende bliver imidlertid, hvilke ledighedsniveauer, der fastlægger dagpengeperioderne. Diskussionsoplægget lægger op til, at dagpengeperioden skal være kortere end to år i højkonjunkturer, hvilket indirekte indikerer, at den toårige dagpengeperiode på to år er passende i lavkonjunktur. En sådan konjunkturtilpasning vil ikke give den tilstrækkelige dagpengesikkerhed for de over 2 mio. med-

lemmer af a-kasserne. Det skal desuden erindres, at Arbejdsmarkedskommissionens forslag om konjunkturbestemt dagpengesystem fastlagde, at den to årige periode først skulle øges til 2,5 år ved 7 % bruttoledighed. Vi har i dag 6,2 % ledighed.

Det kan endeligt undre, at diskussionsoplægget ikke forholder sig til at genoptjenningsperioden på nu 52 uger, som reelt gør det meget vanskeligt for store grupper at blive omfattet af dagpengesystemet, hvis de engang falder ud. Denne problemstilling er helt central for dagpengesystemets funktion.

Arbejdsmarkedspolitik

Diskussionsoplægget giver et nyttigt overblik over det danske arbejdsmarked og den aktive arbejdsmarkedspolitik. Mikroanalyserne af effekten af redskaberne kaster et nyttigt lys på virkningerne i høj- og lavkonjunktur.

Det noteres også, at formandskabet anser den samfundsmæssige virkning af investeringerne i den aktive arbejdsmarkedspolitik for så positiv, at bevillingerne skal fortsættes, men at indsatserne hele tiden skal times og justeres, så de virker bedst muligt under forskellige konjunkturf forhold og i forhold til bestemte målgrupper. Hermed afskiller diskussionsoplægget sig fra Rigsrevisionen, der for et par år siden kuldsejlede hele den aktive arbejdsmarkedspolitik og anså investeringerne for nyttesløse.

Det er rigtigt og vigtigt, at vurdere fortrængnings- og fastholdelseeffekter i forhold til løntilskud og virksomhedspraktik. Det er dybt problematisk, at beskæftigelsesystemet i en krisetid med lav efterspørgsel efter arbejdskraft ukritisk anvender især offentligt løntilskud og virksomhedspraktik, når der foreligger dokumentation for, at redskaberne enten ikke giver effekt (virksomhedspraktik), eller virker direkte ledighedsforlængende (offentligt løntilskud). Derfor undrer det, at diskussionsoplægget ikke analyserer jobrotation som redskab i indsatsen. Den seneste undersøgelse foretaget af COWI i Nordjylland viser, at jobrotation har den højeste beskæftigelsesefekt af alle redskaber – især inden for den offentlige sektor!

Det kan også undre, at formandskabet ikke analyserer samtaleredskabet noget nærmere, når det anbefales at øge brugen af det. Samtaleredskabet kan have meget forskellige effekter afhængig af hvor professionelt det håndteres i såvel a-kasser som jobcentre. Forsøget med ”den gode samtale” i en række a-kasser viser, at disse samtaler giver en langt stærkere motivation og et langt stærkere medejerskab hos de ledige til at finde arbejde og være aktivt søgende. Det vil være afgørende, at professionaliserede samtaler, der øger de lediges eget engagement i at finde arbejde og kvalificere sig yderligere, bliver fremtidens samtaler. Ellers er effekten tvivlsom.

Det kan også undre, at formandskabet fortsætter med udokumenterede påstande om, at de såkaldte motivationseffekt har stor betydning for den samlede system. I givet fald bør motivationseffekten undersøges kvalificeret i kommende undersøgelser.

Det er fornuftigt at få øget viden om uddannelsesaktivering. Derfor må det forventes, at ministeren tager initiativ til, at undersøgelser på dette område kvalificeres og udvides betragteligt.

Arbejderbevægelsens Erhvervsråd

Konjunkturvurdering og konjunkturpolitik

Arbejderbevægelsens Erhvervsråd (AE) er enig i, at det private forbrug bærer en stor del af ansvaret for nedjusteringen af den økonomiske vækst i 2012. Boliginvesteringerne er imidlertid også nedjusteret markant, og som formandskabet ligeledes påpeger, ligger det offentlige forbrug lavere end budgetteret, ligesom de offentlige investeringer ikke er vokset som forventet. Den offentlige efterspørgsel i form af offentligt forbrug og offentlige investeringer har altså været lavere end ventet, hvilket er uheldigt, når den private efterspørgsel svigter, og der heller ikke er medvind at hente fra udlandet.

AE er enig i, at dansk økonomi gemmer på et stort vækstpotentiale i form af det private opsparingsoverskud, som er oparbejdet under krisen. Derfor er det afgørende at genskabe tilliden. Gælden i de sydeuropæiske lande er dog næppe den eneste faktor, som påvirker tilliden. De finanspolitiske stramminger i Europa suger vækst og beskæftigelse ud af økonomierne og skaber usikkerhed i forhold til jobmuligheder og indkomst, hvis man skulle miste sit arbejde. Et ensidigt fokus på finanspolitisk konsolidering, som på den korte bane forringer jobmulighederne, er derfor en farlig strategi, som kan risikere at sende dansk og europæisk økonomi ud i en endnu dybere tillidskrise.

Formandskabet peger videre på, at regeringens investeringsvindue kan give en stor effekt, og det har, som formandskabet skriver, sandsynligvis større kortsigtet væksteffekt end en traditionel selskabsskattenedsættelse. AE er enig i denne betragtning. Det er helt nødvendigt at få løftet erhvervslivets investeringer her og nu, fordi økonomien ellers risikerer at blive fanget i negativ spiral, hvor virksomheder og forbrugere fortsætter deres tilbageholdende adfærd. På den længere bane kan afskrivningsvinduet også indebære samfundsgevinster i form af ny teknologi, som forbedrer vores produktivitet og konkurrenceevne og dermed øger vores muligheder for at skabe vækst og velstand.

Formandskabet skriver, at: ”Vurderet alene på baggrund af den fortsatte stilstand i dansk økonomi er den planlagte finanspolitiske opstramning næste år ikke hensigtsmæssig. Det er imidlertid vigtigt for at fastholde tilliden til de offentlige finanser at overholde EU-henstillingen, og på den baggrund vurderes en relativt stram finanspolitik for årene 2011-2013 at være nødvendig”. AE er enig i, at det ville være hensigtsmæssigt at lempe finanspolitikken i 2013, men AE er også enig i, at det givet de rammer, Danmark er underlagt fra EU, ikke kan lade sig gøre. Det er dog værd at bemærke, at Danmark ikke skulle have haft en henstilling fra EU, da Danmark i 2010 ikke overskred EU’s konvergenskrav.

AE vil gerne kvittere for sammenligningen af output-gabs og strukturel saldo. I lyset af hvor meget især strukturel saldo fylder i tilrettelæggelsen af den økonomiske politik på både kort og længere sigt og i både dansk og international sammenhæng, er der behov for en større gennemsigtighed i beregningerne heraf og ikke mindst forståelse af usikkerhederne. Det er fx bemærkelsesværdigt, at revisioner af formandskabets BNP-prognose slår fuldt igennem 1:1 på opgørelsen af output-gab (der er nedjusteret fra -3,1 til -4,1 i 2012), mens nedjusteringer af BNP i FM’s prognoser nærmest ikke slår igennem på opgørelsen af output-gab (men derimod i strukturel BNP). Har formandskabet ret i deres vurdering af strukturel saldo, har stramningen af finanspolitikken fra 2010-2013 været hårdere end påkrævet fra EU. AE deler formandskabets bekymring for, at krisen kan strække sig ud over 2013 – specielt hvis mistilliden blandt forbrugere og virksomheder bider sig fast. Men netop derfor er det vigtigt ikke at gemme de finanspolitiske stimulanser for længe. Hvis først mistilliden bider sig fast, skal der formentlig en endnu større stimulans til at få gang i økonomien igen, ligesom arbejdsløsheden i mellemtiden risikerer at bide sig fast med flere langtidsledige til følge. Det kan i sidste instans øge den strukturelle ledighed og mindske gevinsten af arbejdsmarkedsreformer, som søger at øge arbejdsstyrken, og dermed kan det blive endnu vanskeligere at skabe vækst, velstand og sunde offentlige budgetter på længere sigt.

Mellemløst fremskrivning og finanspolitisk holdbarhed

AE er grundlæggende enig i, at de reformer, der er gennemført, bidrager med en betydelig stigning i den strukturelle beskæftigelse frem mod 2020 – men savner en vurdering af, i hvilket omfang den lange periode med ”underbeskæftigelse” (frem til omkring 2018) risikerer at forværre de langsigtede strukturer på arbejdsmarkedet. Det kan både ske ved, at ledigheden ”bider sig fast” på et højere niveau, og ved at den strukturelle arbejdsstyrke svækkes. Samtidig havde det været interessant, hvis formandskabet havde forholdt sig til de uddannelsesmæssige ubalancer, der kan forekomme på sigt – hvis ikke arbejdsstyrkens uddannelsesniveau stiger tilstrækkeligt til at følge efterspørgslen efter uddannet arbejdskraft.

Formandskabet vurderer, med de anvendte beregningsprincipper, at der i 2020 vil være et overskud på de offentlige finanser på omkring 7 mia. kr. Heri er indregnet en saldoforbedring på omkring 4 mia. kr., som følger fremrykningen af beskatningen af indbetalinger på kapitalpension. Der er imidlertid ikke indregnet en (forventet) rabat på EU-bidraget på omkring 1 mia. kr. Selv hvis man undlader at medtage bidraget fra fremrykningen af beskatningen af kapitalpensioner, er der således overskud på de offentlige finanser i 2020 – samtidig med at der er forudsat en ”neutral” realvækst i det (underliggende) offentlige forbrug på omkring 0,9 pct. pr. år.

AE deler grundlæggende vurderingen af, at de underliggende ubalancer på de offentlige finanser frem til 2020 nu må anses for løst, og fokus bør nu i endnu højere grad rettes mod løsningen af de aktuelle økonomiske problemer. Det er således fuldt økonomisk ansvarligt at disponere over provenuet fra kommende reformer (fx kontanthjælp og SU) fx til forbedringer af de offentlige velfærdsydelser og/eller investeringer.

Formandskabet har opdateret beregningen af den finanspolitiske holdbarhed og vurderer, at finanspolitikken grundlæggende er holdbar – dog med en mindre nedjustering af holdbarhedsindikatoren til 0,0 pct. af BNP mod 0,2 pct. af BNP i forårsrapporten. AE er enig i, at de offentlige finanser på langt sigt må anses for holdbare set i lyset af de opstramninger, der er gennemført. Det kan undre, at formandskabet – i modsætning til i forårsrapporten – har valgt igen at anvende nominalprincippet for punktafgifter efter 2020. Med skattereformen er det jo netop besluttet at øge punktafgifter frem mod 2020 (omtrent) svarende til en indeksering med inflationen. Samtidig er det værd at bemærke, at holdbarheden ville blive forbedret med yderligere 0,3 pct. af BNP, hvis formandskabet ikke havde valgt at videreføre ejendomsværdiskattestoppet efter 2020 (som i regeringens fremskrivninger). AE mener, at den gradvise lempelse af boligbeskatningen bør ophøre, når konjunkturerne tillader det. En total ophævelse af skattestoppet efter 2020 vil med andre ord forbedre den finanspolitiske holdbarhed med 0,8 pct. af BNP. Det svarer til, at finanspolitikken er overholdbar med ca. 13½ mia. kr.

Arbejdsmarkedspolitik i høj- og lavkonjunktur

I rapporten analyseres dynamikken på arbejdsmarkedet i forhold til jobomsætning, bevægelser mellem ledighed, beskæftigelse osv. Formandskabet skriver blandt andet, at afgangsraten fra ledighed til beskæftigelse de seneste to til tre år har været på nogenlunde samme niveau som i 2005-06. Det kan undre, at afgangsraten fra ledighed til beskæftigelse, på trods af den økonomiske krise, ligger på omtrent samme niveau som i 2005 og 2006. Formandskabet bruger forskellige datakilder før og efter 2008. Før 2008 er beskæftigelsesoplysningerne taget fra MIA, og fra 2008 stammer oplysningerne fra Beskæftigelsesministeriets DREAM-register. Det er ikke nævnt i rapporten, at der bruges forskellige datakilder. På trods af dynamikken på

det danske arbejdsmarked er der et stigende antal personer, der marginaliseres i forhold til deres muligheder på arbejdsmarkedet. Det kunne derfor have været interessant at få belyst, hvordan man flytter sig fra at være en stærk ledig til at være en person, der indgår i marginalgruppen.

Formandskabet har i rapporten udarbejdet meget detaljerede analyser af den aktive arbejdsmarkedspolitik. Efter AE's opfattelse vil det give god mening, hvis effekterne for dagpengemodtagere og arbejdsmarkedsparete kontanthjælpsmodtagere også blev vist i rapporten. Derved ville resultaterne i større grad kunne sammenlignes med tidligere analyser og i større grad være anvendelige til at udforme den aktive arbejdsmarkedspolitik. AE savner en diskussion af, hvorfor effekterne af privat og offentligt løntilskud er så forskellige. I hvilket omfang fortrænger brugen af løntilskud f.eks. ordinære ansættelser på henholdsvis det offentlige og det private arbejdsmarked?

AE er enig i, at indretningen af den aktive beskæftigelsespolitik skal være baseret på effektmålinger, så den bliver så effektiv som muligt. Effektanalyserne i rapporten bidrager med ny viden på området. I det fremtidige arbejde med effektmålinger kan man overveje, om det metodemæssigt er muligt, at udvide varighedsanalysen, så den ikke alene måler på første aktiveringsforløb. Derudover kan man overveje at inddrage forsikrede lediges brug af seks ugers selvvalgt uddannelse, så man i større grad får styr på kontrol- og deltagergrupperne i effektmålingerne. Umiddelbart kan det virke ulogisk, at de negative effekter af vejledning og uddannelse, virksomhedspraktik og privat løntilskud på individniveau under lavkonjunkturer kan give positive effekter på bruttoledighedsniveauet under lavkonjunkturer. I rapporten peges der på, at det kan være motivationseffekten, der giver gunstige effekter på ledighedsniveauet. Hvis det er forklaringen, er det vigtigt, at der tages højde for motivationseffekten i effektmålingerne på individniveau, så man får et validt billede af effekten af de enkelte aktiveringsredskaber.

I rapporten fremføres det, at det under en lavkonjunktur er vanskeligt at vurdere, hvilke kompetencer det fremtidige arbejdsmarked efterspørger, og det er derfor svært at målrette uddannelsesaktivering og andre aktive tiltag. Når det er muligt årligt at uddanne tusindvis af unge i det ordinære uddannelsessystem, der i høj grad bliver efterspurgt på arbejdsmarkedet, må det også være muligt at opkvalificere ledige gennem den aktive arbejdsmarkedspolitik. Jobrotation er f.eks. et redskab, hvor man meget præcist kan opkvalificere ledige på områder, hvor der er gode jobmuligheder.

Særlig sagkyndig Birgitte Sloth

Som rapporten dokumenterer, er situationen for dansk økonomi fortsat meget alvorlig. Væksten er lav og den forholdsvis ekspansive økonomiske politik har ikke særlig stor effekt. Frigivelse af efterlønsbidrag har øget husholdningernes likviditet uden at det private forbrug er vokset. Tilsvarende har BoligJobplanen kun haft marginal virkning på boliginvesteringerne, der fortsat er meget lave.

Den højere private nettoopsparing der herved er opbygget kan betyde efterspørgselsstigninger, hvis der på et tidspunkt kommer en konjunkturfremgang, som forbrugerne vurderer stabil, således at der igen opstår tillid til den fremtidige økonomi og beskæftigelse. Muligheden for en sådan ”ketchup”-effekt indebærer en særlig udfordring for fremtidig økonomisk politik. For at sikre en mere effektiv og præcis effekt af finanspolitikken, bør tiltag med direkte efterspørgselsvirkning prioriteres, når der skal føres ekspansiv politik. Eksempelvis forøgelse af de kommunale anlægsinvesteringer eller tilskud til eller særlig skattebegunstigelse af private investeringer, jf. ”investeringsvinduet”.

Råderummet til ekstra ekspansion er imidlertid meget begrænset, selvom udsigten til vækst i de kommende år umiddelbart er dystre. Det er bekymrende, også fordi tilbagetræningsreformen vil slå i gennem i de kommende år i form af et højere arbejdskraftsudbud, hvilket kan føre til stigende ledighed og deraf følgende pres for tilbagerulning af reformerne eller andre tiltag der mindsker udbuddet af arbejdskraft. Selvom beregningerne viser strukturel balance i 2020, er råderummet for økonomisk politik yderst begrænset, både af hensyn til euro-grænserne, hvor mulighederne for nye indirekte tiltag (”omgåelser”) måske er ved at være udtømte, og af hensynet til at bevare den økonomisk-politiske troværdighed.

Finansieringen af skattereformen indebærer diskretionære forøgelser af en række afgifter, svarende til inflationen, men en fuld afskaffelse af nominalprincippet ville være at foretrække. Det ville føre bort fra den nuværende situation med formelt automatiske skatnedsættelser, og til en situation hvor udgangspunktet for økonomisk politik er et konstant skatniveau. Tilsvarende bør omlægning af ejendomsværdibeskatningen ændres, så beskatningen igen kommer til at følge priserne. Disse ændringer af skattesystemet kan bidrage til at sikre finanspolitikens holdbarhed også efter 2020.

Udover vurderingen af den aktuelle økonomiske politik indeholder rapporten en række interessante undersøgelser af arbejdsmarkedspolitiske initiativer. Det er – særligt i den nuværende konjunktursituation, hvor der er udsigt til stigende snarere end faldende beskæftigelse – vigtigt at arbejdsmarkedspolitikken bidrager til at fastholde flest mulige i arbejdsstyrken. Det er dels nødvendigt for at sikre fremtidig

vækst og økonomisk-politiske holdbarhed, men naturligvis også for at undgå marginalisering og social eksklusion. Det skal også særligt sikres, at nyuddannede og unge opnår stabil tilknytning til arbejdsmarkedet. Rapportens resultater om effekten af forskellige typer arbejdsmarkedspolitik, herunder betydningen af dagpengesystemets udformning, er relevante for udformningen af fremtidens beskæftigelsespolitik, men viser også stor usikkerhed om resultaterne, og dermed at der fortsat er brug for mere viden på dette område.

Særlig sagkyndig Torben M. Andersen

Rapporten tegner et billede af en konjunktursituation, som kun langsomt normaliseres. Væksten vil fortsat være lav og under niveauet, der er nødvendigt for en stigning i den private beskæftigelse. Først i prognosens yderår ventes en årlig vækst omkring 2 %, og som følge heraf vil beskæftigelsen først nå det strukturelle niveau omkring 2020. Den økonomiske situation er stærkt påvirket af globale økonomiske forhold, herunder ikke mindst "euro-krisen". Dette skaber en usikkerhed, som er medvirkende til at holde både privat forbrug og investeringer tilbage.

Rapporten anlægger en forholdsvis positiv forventning til, at euro-området langsomt men sikkert vil blive stabiliseret, og væksten i området vil stige. Vækstforventningerne til euro-området ligger formodentlig til den positive side. Der er kun en kort diskussion af risikobilledet i rapporten med en fremhævelse af konsekvenserne af en fortsat stilstand i den indenlandske efterspørgsel. Risici-elementer knyttet til euro-området er store og må forventes at få langstrakte effekter på den økonomiske udvikling, også selvom den politiske usikkerhed måtte blive afklaret inden for den nærmeste tid.

Rapporten gennemgår og kommenterer den netop indgåede skatteaftale. Der savnes i denne forbindelse en diskussion af ændringerne i de offentlige pensioner. Den ændrede indeksering af de sociale ydelser (2016-23) modvirkes på pensionsområdet af en forhøjelse af både pensionstillægget og den særlige pensionsydelse. Dette medvirker til en sikring af levestandarden for de dårligst stillede pensionister og dermed en øget målretning af de offentlige pensioner i kraft af indkomst/formuereguleringen af tillæggene. Samtidig svækkes incitamenterne til både privat pensionsopsparing og senere tilbagetrækning. Ud fra et pensionsmæssigt synspunkt kan det diskuteres, om en sikring af de dårligst stillede pensionister sker bedst gennem målretning af de offentlige pensioner eller en styrkelse af den obligatoriske pensionsopsparing. Ud fra et arbejdsmarkedsperspektiv om at understøtte senere tilbagetrækning er disse ændringer også problematiske.

Rapporten indeholder en opdatering af beregninger af finanspolitisk holdbarhed, herunder en interessant diskussion af betydningen af den ændrede beskatning af kapitalindkomst, som implicerer bortfald af skattefradrag ved indbetaling samt beskatning ved udbetaling (samt visse subsidier knyttet til at omlægge eksisterende kapitalpensionsordninger). Fremrykningen af skatteprovenu har en betydelig effekt for profilen for de offentlige finanser og mindsker den såkaldte ”hængekøje” profil for de offentlige finanser betydeligt (figur 1.58). Hvis denne fremrykning alene skal have en ”likviditets”-effekt uden at påvirke den finanspolitiske holdbarhed, er det en konsekvens, at kravene til udviklingen i den offentlige budgetsaldo skal korrigeres i forhold hertil. Til eksempel skal budgetmålet i 2020 (og efterfølgende år med mere) opjusteres med 4 mia. kr. Holdes budgetmålet uændret, vil fremrykning belaste den finanspolitiske holdbarhed og reelt betyde, at nulevende generationer begunstiges på bekostning af fremtidige generationer. Dette peger på en principiel svaghed ved de aktuelle finanspolitiske pejlermærker, som primært er fastlagt i de mellemfristede økonomiske planer (aktuelt 2020-planen og et mål om strukturel balance i 2020). Med et mere eksplicit formuleret budgetmål vil det være nemmere at foretage en løbende overvågning, og der skabes et bedre grundlag for justeringer af den økonomiske politik.

Formandskabet konkluderer, at kravet til finanspolitisk holdbarhed er opfyldt, men peger samtidig på den ovenfor nævnte ”hængekøje”-problematik, der implicerer systematiske underskud på den samlede budgetsaldo og en periode på godt 30 år fra 2020 og frem med systematiske underskud på den primære saldo. Det konkluderes (side 142) at der ”med de givne forudsætninger ikke er noget akut behov for reformer alene for at styrke de offentlige finanser”. Dette er en lidt overraskende konklusion, da dette implicerer en latent risiko for et pro-cyklisk finanspolitisk regime. Budgetprofilen vil, som det fremgår af figur 1.58, relativt hurtigt bringe den strukturelle budgetsaldo i konflikt med finanspaktens krav om, at det strukturelle budgetunderskud ikke må overstige $\frac{1}{2}$ % af BNP. Den ændrede beskatning af kapitalpensionerne er netop med til at skabe mere ”luft” til dette krav. Uden ændringer er der således to risici, nemlig dels yderligere ”bogførings-tricks” for at ændre den registrerede budgetprofil og dels en pro-cyklisk bias i finanspolitikken. Det sidstnævnte refererer til spillerummet, både for at de automatiske stabilisatorer kan virke frit (her er budgetmålet på 3 % knyttet til den faktiske saldo relevant) og mulighederne for at føre en aktiv stabiliseringspolitik. Risikoscenariet (boks 1.2) viser klart en pro-cyklisk risiko. En dårligere økonomisk udvikling vil belaste de offentlige finanser, og med budgettal tæt på euro-grænserne vil dette efterlade et begrænset råderum for en aktiv finanspolitik, eller måske ligefrem fremkalde et behov for finanspolitiske stramminger. I den aktuelle situation har dette ført til ”udenomsaktiviteter”, hvor der føres en ekspansiv politik via tiltag, som ikke direkte berører de offentlige finanser, f.eks. investeringer i almennyttige boliger via Landsbyggefonden. Dette er muligvis hensigtsmæssigt, men dette er ikke nærmere analyseret. Fremadrettet er det også et

spørgsmål, hvor stort spillerummet er for sådanne tiltag, og hvorvidt de er hensigtsmæssige som konjunkturinstrumenter. Selvom de tekniske krav til finanspolitisk holdbarhed er opfyldt, er profilen for de offentlige finanser yderst problematisk, og en nærmere diskussion heraf savnes. Et behov som styrkes af, at det i den politiske debat synes at være en opfattelse, at strukturel balance i 2020 er ensbetydende med, at problemerne for de offentlige finanser vil være løst. Hertil kommer selvsagt politiske ønsker om enten serviceforbedringer i den offentlige sektor eller skattelettelser, der selvsagt forudsætter, at en finansiering er anvist.

Rapportens specialkapitel indeholder en interessant diskussion og analyser af effekterne af den aktive arbejdsmarkedspolitik. Givet den store betydning og det store ressourceforbrug knyttet til den aktive arbejdsmarkedspolitik er det vigtigt med løbende analyser som grundlag for en tilpasning af politikken på området.

Særligt interessant i rapportens analyser er et forsøg på at vurdere effekternes konjunkturafhængighed. Dette sker ved at estimere effekterne separat for perioderne 2005-07 og 2009-11. Konjunktursituationen var klart forskellig i disse to perioder, og dette giver en mulighed for at isolere konjunkturreffekter. Der savnes dog en nærmere diskussion af, i hvilket omfang sådanne konjunkturreffekter er identificerede; dels er begge perioder i en vis forstand ekstreme (boom-bust forløb), og dels er der mange politikændringer henover perioderne.

Kapitlet indeholder også en oversigt over udviklingen i arbejdsmarkedspolitikken siden starten af 90'erne. En central ændring i 1994 var, at deltagelse i aktivering ikke længere skulle medregnes i genoptjeningsperioden for at være berettiget til dagpenge. Det er påfaldende, at dette ikke er nævnt i hovedteksten som en helt central ændring. Det samme gælder ”ungepakken” fra 1996, som også betød en betydelig ydelsesreduktion. Oversigtstabellen medtager afskaffelse af kontanthjælpsloftet i 2012, men angiver ikke (det samme gælder bilaget), at dette loft blev indført i 2003.

De empiriske analyser ser nærmere på forskellige instrumenter i den aktive arbejdsmarkedspolitik, og denne viden er meget nyttig. Der savnes en nærmere diskussion af, i hvilket omfang resultaterne umiddelbart kan omsættes i politik-anbefalinger. Der tænkes her både på processen, hvormed forskellige aktiveringstiltag bliver anvist den enkelte, og i hvilket omfang effekterne er individualspecifikke (selektionseffekter) og derfor ikke gælder for alle ledige.

En potentiel positiv effekt af den aktive arbejdsmarkedspolitik er at lediges kontakt til arbejdsmarkedet fastholdes, frem for at de forlader arbejdsstyrken. Analysen af sårbare grupper er i denne sammenhæng vigtig og interessant. Analysen vurderer effekterne af den aktive arbejdsmarkedspolitik for personer i matchgruppe 2 og 3. Det ville være interessant også at se på overgange til disse matchgrupper – Har den

aktive arbejdsmarkedspolitik en effekt ved at mindske overgangsraterne til disse matchgrupper og dermed potentielt til afgang fra arbejdsmarkedet.

Kapitlet indeholder en kort teoretisk diskussion omkring arbejdsløshedsforsikring. Denne diskussion er ufuldstændig. Der er ikke en klar adskillelse mellem generelle effekter af forsikring og argumenter for/imod offentlig intervention i dette marked, herunder om dette skal ske ved en obligatorisk ordning (som implicit synes antaget i dele af teksten) eller et frivilligt skattesubsidieret system som i Danmark. I forhold til indretningen af et arbejdsløshedsforsikringssystem er det påfaldende, at der ikke er nogen diskussion af sammenhængen mellem ydelsesniveau og varighed (giver den aktuelle forkortelse), og i forhold til effekterne fokuseres der alene på søgeeffekter uden omtale af effekter på løndannelsen.

Sidstnævnte problem går igen i diskussionen af de mulige effekter af den aktive arbejdsmarkedspolitik. Effekterne listet på side 157 er centreret omkring de direkte individeffekter, mens de afledte effekter (generelle ligevægtseffekter) ikke omtales systematisk. Der nævnes en mulig effekt på jobskabelsen via lettere adgang til arbejdskraft, når søgeintensiteten er højere. Alle kendte løndannelsesmodeller har en effekt på løndannelsen fra dagpengeniveauet, og der savnes en diskussion af denne centrale mekanisme.

I forhold til den såkaldte ”sorteringseffekt” savnes også en nærmere diskussion af denne. Den er potentielt af stor betydning, men meget svær at teste empirisk. Det er et velkendt resultat fra den teoretiske litteratur, at en perfekt screening kan fremkalde det paradoks, at deltagerne i et aktiveringsprogram alene bliver personer, som ikke har nogen gunstig direkte positiv effekt af deltagelsen (måske ligefrem en negativ effekt). Trods dette kan instrumentet være en hensigtsmæssig del af det sociale sikkerhedsnet, da det netop sikrer, at en bestemt ydelse – dagpenge eller kontanthjælp – går til den tiltænkte gruppe (målretning). Dette har både et empirisk og politisk problem. Empirisk betyder det, at de samfundsmæssige effekter ikke kan vurderes ud fra de direkte individeffekter, men primært skal søges i ændret adfærd for dem, der potentielt kunne være i ordningen. Dette er selvsagt et vanskeligt empirisk spørgsmål. Det politiske dilemma er, at aktiveringspolitikken fremstår som en ”straf af de forkerte”, og derfor kan det være svært at fastholde den politiske opbakning til den aktive arbejdsmarkedspolitik. Tilsvarende argumenter gælder i et vist omfang for den såkaldte ”motivationseffekt”. Fremstillingen i kapitlet ville således samlet have stået stærkere med en mere klar præcisering af, hvilke dele af den aktive arbejdsmarkedspolitik kapitlet bringer empirisk viden om, og hvilke yderligere effekter politikken kan tænkes af have.

Særlig sagkyndig Nina Smith

Dansk og europæisk økonomi befinder sig i en meget vanskelig situation, hvor det er svært at se, hvorfra stimulanserne til den økonomiske vækst skal komme. EURO området har stort set haft nulvækst siden omslaget i 2008, og ledigheden er meget høj i mange lande. Der er derfor principelt et stort behov for en ekspansiv finanspolitik i EURO-området, men pga gældsproblemerne har mange af medlemslandene ingen mulighed for at gennemføre disse finanspolitiske lempelser. Samtidig er der et stort behov for langsigtede reformer af bl.a. pensionssystemet, som det er vanskeligt at få politisk opbakning til at gennemføre samtidig med den høje ledighed. Det er derfor realistisk at tro, at det vil tage en del år, før der for alvor kommer gang i væksten i EURO-området.

Den danske økonomiske vækst har været lavere end EURO områdets vækst, og Danmarks BNP er stadig ikke på niveau med 2008 niveauet. Selvom ledigheden ikke er voldsomt høj i Danmark, skønner formandskabet nu, at vækstefterslæbet først indhentes i 2018-20. Også for Danmarks vedkommende burde der således principielt føres en ekspansiv økonomisk politik, som nedbragte output gabet. Formandskabet diskuterer disse muligheder og vurderer, at der med de restriktioner, der er på den danske økonomiske politik, først bør overvejes at lempe yderligere på finanspolitikken i 2014. Det er nødvendigt at overholde EU henstillingen om, at forbedre de offentlige budgetter og at have balance i 2013. Det er også klart, at Danmark som en lille åben økonomi ikke kan gå enegang med hensyn til at føre en ekspansiv finanspolitik. Med disse forbehold bør det dog være en konstant bestræbelse at føre så ekspansiv en finanspolitik, som det er muligt, givet rammebetingelserne, for at støtte op om jobskabelse og vækst.

Det er samtidig vigtigt at fastholde reformkursen. De senere års reformer har klart forbedret Danmarks finanspolitiske holdbarhed, således at holdbarhedsindikatoren nu er ikke-negativ. Det er efterhånden bredt accepteret i det politiske system, at langsigtet finanspolitisk holdbarhed er et nødvendigt sigtemål og krav for dansk økonomi. Men det er ikke et tilstrækkeligt krav. Den i international sammenhæng usædvanligt svage vækst og produktivitetsstigning i Danmark antyder, at dansk økonomi har andre problemer end finanspolitisk holdbarhed. Det betyder, at fokus bør rettes mod at få et økonomisk råderum til at løse disse udfordringer. Der kan være flere veje i forhold til denne målsætning. Det er et politisk valg, om vækstmålsætningen skal forfølges via skattenedsættelser og en mindre offentlig sektor, eller om det skal ske bl.a. via offentlige investeringer, der øger produktivitet og konkurrenceevne. Uanset valg af strategi, kræver det fortsatte reformer, hvis denne omstrukturering skal finansieres uden at sætte den finanspolitiske holdbarhed over styr. Analysen af den danske arbejdsmarkedspolitik giver et meget nyttig overblik over de aktive og passive instrumenter i arbejdsmarkedspolitikken. Det er vigtigt at un-

derstreges, at arbejdsløsheds-dagpengesystemet i følge nyere forskning ikke bare løser et fordelingsmæssigt problem, men også kan have klare efficiensmæssige fordele for samfundet. Analysen af den meget store dynamik på det danske arbejdsmarked er interessant og meget vigtig i forhold til at vurdere, hvilke instrumenter, der i den aktuelle situation bør tages i anvendelse.

Danmark bruger store midler på den aktive arbejdsmarkedspolitik og det er derfor vigtigt løbende at vurdere, om disse midler bruges mest muligt effektivt. Rapporten indeholder nye analyser af program- og fastholdelseeffekter og af de samlede effekter i høj- og lavkonjunkturer. Det sidste er meget vigtigt at få belyst, fordi det naturligvis er et relevant spørgsmål, om det er de samme instrumenter, der skal sættes i værk i høj- og lavkonjunkturer. Desværre har det ikke været muligt at identificere alle effekterne af aktiv arbejdsmarkedspolitik i denne undersøgelse. Specielt savnes skøn for motivationseffekten og selektionseffekterne. Selvom dette er indeholdt i de aggregerede skøn på de enkelte instrumenters effekter, kan man føle sig usikker på, om disse skøn er så usikre, at de kan generaliseres og bruges som policy-anbefalinger. Der er brug for at grave dybere på dette felt.

I diskussionen om dagpengeperiodens længde, har muligheden for at gøre dagpengeperioden konjunkturafhængig været hyppigt diskuteret. Rent teoretisk kan der være gode grunde til at gøre det. I praksis kan det dog være vanskeligt, specielt i lyset af, at de danske dagpengeregler i forvejen er overmåde komplicerede. Rapporten anbefaler, at hvis man skal gøre dagpengeperioden konjunkturafhængig, bør det være i form af et fast regelsæt, og samtidig skal dagpengeperioden gøres kortere end 2 år i tilfælde af en højkonjunktur, hvis en omlægning skal være provenu-neutral. Som det konkluderes i rapporten, er det ud fra disse overvejelser næppe en god ide i den nuværende situation at gennemføre en ændring af dagpengereglerne.